

DCID LIBRARY

0000007285

A808.855

Q546 N

A.5

ประทีปแห่งการศึกษา

ประเภทแผนการศึกษา
พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส
ด้านการศึกษา

วันที่... ๒๗.๓.๒๕๔๔
เลขทะเบียน... ที่ ๐๒๒๓๗... ค.๕
ฉบับเรียกหนังสือ... ศ ๘๐๘. ๕๕๕
๖ ๕๔๖ ๘

ประทีปแห่งการศึกษา : พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา

© กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๔๐

จำนวนพิมพ์ ๕๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974-268-3131

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๒๒๔๙ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว บางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

นายสมมาตร มีศิลป์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๔๐

๘๐๘.๘๕๕ คณะกรรมการจัดทำหนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและ

ค-ป พระราชดำรัสเกี่ยวกับการศึกษา.

ประทีปแห่งการศึกษา : พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส
ด้านการศึกษา / คณะกรรมการฯ.--กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ,
กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐.

๑๔๙ หน้า; ๒๙ ซม.

ISBN 974-268-3131

๑. พระบรมราโชวาท. ๒. ชื่อเรื่อง.

ที่ รล ๐๐๐๓/๑๐๙๔๙

สำนักพระราชวัง

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง พระราชทานพระบรมราชานุญาต

เรียน อธิบดีกรมวิชาการ

อ้างถึง หนังสือที่ ศธ ๐๖๐๖/๑๒๐๑๕ ลงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย ต้นฉบับหนังสือ “ประทีปแห่งการศึกษา : พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา”

ตามที่ท่านขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตคัด ตัดตอนพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา ที่พระราชทานในโอกาสต่างๆ เพื่อเชิญ ลงพิมพ์ในหนังสือ “ประทีปแห่งการศึกษา : พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา” ซึ่ง กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จะจัดพิมพ์เผยแพร่เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสฉลอง สิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต

(หม่อมหลวงพีระพงศ์ เกษมศรี)

ราชเลขาธิการ

กองการในพระองค์

โทร. ๒๒๕๕๘๓๓-๔๓ ต่อ ๓๑๓, ๓๑๔

อาชีวการราชสุติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในมหามงคลสมัยทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี

ทรงครองไทยครองใจแผ่นดิน
ทุกถิ่นทุกการเนิ่นจารดิถี
ตลอดเวลาห้าสิบปี
พระกรณียกิจเกริกไกร

พระบรมราโชวาท
ยิ่งปราชญ์บรมบ่มร่ำ
พระราชดำรัสสดนำ
ยิ่งสำอานรรยมนับ

ด้วยพระปรีชาสามารถ
ด้วยศาสตร์และศิลป์แห่งสมัย
พระอัจฉริยภาพล้ำไท
พระราชหฤทัยไฉนบรรณ

เทริศแพร่แววจับจันเนตร
วิเศษสง่าราศี
ส่องคุณประโยชน์ไซ่ศิริ
เจริญปรีชาธรรม์ยรรยง

เป็นประทีปแห่งการศึกษา
เจิดจ้าแจ่มจตุประสงค์
“ทฤษฎี-ปฏิบัติ” จัดจาง
ให้สองตัวนั้นฉันใด

“ความรู้-ความคิด” ชิดกัน
สัมพันธ์นั้นแท้แค่ไหน
“สติ-ปัญญา” อย่างไร
วิจิตรยวบรอบขอบขอบควร

ทุกพระบรมราโชวาท
ภูวนาทกรอนันต์เป็นส่วน
จะกระจ่างสว่างนวล
มากมวณล้วนคำอำนับดี

เบื้องในสมัยมงคล
ภูวดลดำรงไฉศวรชัย
กาญจนากิเษกสำคัญ
ดออำพันขลิบปรีดา

ถวายชัยไถ่เกษม
ปรีดีเปรมเป็นนิมิตกุฎา
พระเกียรติคุณหนุนพา
พระบารมีทวิคุณ

ทรงพระทลานามัย
โรคภัยพ้นดับดับสูญ
พระยศของเยี่ยมเปี่ยมพูน
โลกขุนหล้าเกิดเลิศนิรันดร์

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า คณะกรรมการจัดทำหนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับการศึกษา

(นางสาววนิดา ตติยานนท์-ประพันธ์)

คำนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร เป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงคุณอันประเสริฐ ตลอดช่วงเวลาอันยาวนาน นับแต่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม ตลอดมา พระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรของพระองค์นั้นมากมายมหาศาลสุดจะพรรณนาได้หมดสิ้น รัชสมัยของพระองค์เป็นอีกช่วงเวลาหนึ่งที่จะต้องจารึกไว้ในประวัติศาสตร์ ถึงการที่พสกนิกรชาวไทย ได้รับความผาสุกร่มเย็นถ้วนหน้ากันภายใต้พระบารมี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชหฤทัยห่วงใยทุกข์สุขของประชาชนเหนือสิ่งอื่นใด ทรงพระวิริยอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนดูแลความเป็นอยู่ของราษฎร ทรงขจัดปัดเป่าทุกข์ภัยที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนของพระองค์ที่อาศัยอยู่ทุกหนทุกแห่งในแผ่นดินไทย โดยไม่จำกัดเชื้อชาติและศาสนา ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทั้งหลายทั้งปวง เพื่อความผาสุกของประชาชนและความเจริญของประเทศไทย ทรงแก้ปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนในเรื่องการทำมาหากิน ทรงส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพเลี้ยงตนเองและครอบครัว ทรงส่งเสริมและอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ทรงบำรุงศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ทรงส่งเสริมและบำรุงการศึกษา ทรงพัฒนาความเจริญทางการแพทย์และสาธารณสุข ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนชาวไทย จนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีประชาชนหมู่ใดในผืนแผ่นดินไทยที่จะไม่ได้รับพระมหากษัตริย์คุณปกเกล้าปกกระหม่อม

พระราชกรณียกิจทางการศึกษานั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานสำหรับการมีชีวิตที่ผาสุกและมั่นคง ทรงส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนของพระองค์ ไม่ว่า จะอาศัยอยู่ในที่ไกลหรือใกล้ ได้มีโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนโดยทั่วถึง ทรงสร้างโรงเรียนและพระราชทานทุนการศึกษา ทรงอุปถัมภ์บำรุงด้วยวิธีการต่างๆ ให้ประชาชนได้รับการศึกษา และเห็นความสำคัญของการศึกษา ในฐานะที่กรมวิชาการเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา รู้สึกสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้ ในโอกาสที่รัฐบาลและประชาชนชาวไทยได้ร่วมใจ

กันจัดงานเฉลิมฉลอง เนื่องในโอกาสที่ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในพุทธศักราช ๒๕๓๙ นี้ กรมวิชาการ จึงร่วมแสดงความจงรักภักดี และเฉลิมพระเกียรติ ด้วยการประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสอันเกี่ยวกับการศึกษาที่ได้พระราชทานแก่คณะบุคคลในที่ประชุมตามวาระต่างๆ กัน นำมาพิมพ์เผยแพร่แก่สถานศึกษาทั่วไป เพื่อให้ผู้บริหารการศึกษา ครู นักเรียน นักศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตลอดจนประชาชนผู้สนใจได้ตระหนักในแนวพระราชดำริอันเกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งปรากฏอยู่ในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสที่ได้ัญเชิญมารวบรวมไว้ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อเป็น “ประทับใจแห่งการศึกษา” ให้ทุกหมู่เหล่าได้ยึดถือเป็นแนวประพฤติปฏิบัติสืบต่อไป

การจัดทำหนังสือเพื่อร่วมเฉลิมฉลองปีกาญจนาภิเษกครั้งนี้ กรมวิชาการได้เสนอกระทรวงศึกษาธิการให้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือ รวม ๑๗ ท่าน ในการดำเนินงาน นอกจากได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการเป็นอย่างดีแล้ว ยังได้รับความกรุณาจากสำนักพระราชวัง ส่วนช่างภาพส่วนพระองค์ กองกลาง สำนักราชเลขาธิการ ห้องสมุดสำนักราชเลขาธิการ และมูลนิธิช่วยครูอาวุโสในพระบรมราชูปถัมภ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกนานัปการในการศึกษาค้นคว้ารวบรวมพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส และในการจัดหาภาพพระราชกรณียกิจด้านการศึกษาสำหรับตีพิมพ์ประกอบ กรมวิชาการขอขอบคุณคณะกรรมการและหน่วยงานดังกล่าว ตลอดจนผู้มีส่วนในการจัดทำหนังสือให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา

(นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)

อธิบดีกรมวิชาการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือเทศ ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เรื่อง ประทับแห่ง
การศึกษา : พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา ขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณา
แล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

(นายพนม พงษ์ไพบูลย์)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

สารบัญ

๑

การศึกษา

๒๑

การศึกษา-การปฏิบัติงาน

๕๓

การศึกษานอกระบบโรงเรียน

๕๙

การศึกษาในระบบโรงเรียน

๖๓

การศึกษาระดับอุดมศึกษา

๖๙

การสอน

๗๕

ครู

๙๑

คุณธรรม

๑๐๑

พิพิธภัณฑ์

๑๐๕

ภาษาไทย

๑๑๑

เยาวชน

๑๓๓

หนังสือ

๑๓๙

คำกราบบังคมทูลสดุดีพระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ของสถาบันการศึกษา เนื่องในพิธีทูลเกล้าถวายปริญญาบัตร
คุรุภัณฑ์ดึกดำบรรพ์ศักดิ์ด้านการศึกษา

การศึกษา

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้าง
และพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ และ
คุณธรรมของบุคคล สังคมและบ้านเมืองใดที่
การศึกษาที่ให้แก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนถ้วน
สอดคล้องกับทุกา ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้น ก็
จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถรักษา
ความเอกราชมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนา
ให้ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด”

“ความรู้มันเปรียบเหมือนสาตราวุธ ก่อนจะเป็นคุณหรือเป็นโทษได้เท่ากัน สำคัญอยู่ที่ใช้ คือถ้าใช้ถูกทาง ก็ป้องกันอันตรายได้ ถ้าใช้ไม่ถูกทาง ก็จะกลับเป็นอันตรายประหารตัวเองและแม่ผู้อื่นด้วย”

พระบรมราชาธิราช

ในพิธีทวงถามการปฏิญาณบวชของมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
นิพนธ์สมมติที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๐๗

“การให้การศึกษาแก่เด็กต้องเริ่มตั้งแต่เกิด ขึ้นต้น ก็ต้องสอนให้รู้จักใช้อวัยวะและประสาทส่วนต่างๆ ต้องคอย ควบคุมฝึกหัด จนสามารถใช้อวัยวะและประสาทส่วนนั้นๆ ทำ กิจวัตรทั้งปวงของตนเองได้ เมื่อสามารถทำกิจวัตรของตัวเอง ได้แล้ว ถัดมาก็ต้องสอนให้รู้จักทำการต่างๆ ให้รู้จักแสวงหา สิ่งต่างๆ ตามที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อทำให้ชีวิตมีความ สะดวกมีความสุขสบาย การให้การศึกษาขั้นนี้ ได้แก่การฝึกกายให้ มีความคล่องแคล่วชำนาญ และสามารถในการปฏิบัติ ประกอบกับการสอนวิชาความรู้ต่างๆ อันเป็นพื้นฐานสำหรับ การประกอบอาชีพเลี้ยงตัว การให้การศึกษาอีกขั้นหนึ่ง คือการ สอนและฝึกฝนให้เรียนรู้วิทยาการที่ก้าวหน้าขึ้นไป พร้อมทั้งการ ฝึกฝนให้รู้จักใช้เหตุผลสติปัญญาและหาหลักการของชีวิต เพื่อให้ สามารถสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามทั้งทางกายและทางความคิด ผู้ทำงานด้านการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นพิเศษ และได้รับความ ยกย่องเป็นอย่างสูงตลอดมา ในฐานะที่เป็นผู้ให้ชีวิตจิตใจ ตลอดจนความเจริญทุกอย่างแก่นุชน”

พระบรมราชาธิราช

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันจันทร์ที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

“ผู้ให้การศึกษาระดับใด สาขาใดก็ตาม รวมทั้งผู้บริหาร
การศึกษาด้วย ต้องปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจกัน มีความ
สัมพันธ์ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดและกว้างขวาง สนับสนุนส่งเสริม
งานของแต่ละสาขา แต่ละระดับขึ้นมาเป็นขั้น เว้นจากความ
ขัดแย้งและเบียดเบียนกันโดยเด็ดขาด ความเจริญทางการศึกษา
ของชาติที่ทุกคนต้องการ จึงจะมีประสิทธิผลขึ้นมาได้”

พระบรมราชโองการ

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันอังคารที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๖

“การให้การศึกษา นั่นคือการแนะนำส่งเสริมบุคคล ให้มีความเจริญงอกงามในการเรียนรู้ การคิดอ่าน การกระทำตาม
 ยึดภาพของตนๆ โดยมีจุดมุ่งหมายในที่สุดให้สามารถนำเอา
 คุณสมบัติทั้งปวงที่มีในตัว ออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่อกุลตน
 แก่กุลผู้อื่นได้โดยสอดคล้อง ไม่ขัดแย้งเบียดเบียนกัน เพื่อที่จะ
 ได้อยู่ร่วมกันเป็นสังคม เป็นประเทศได้”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันพุธที่ ๓๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๖

“จุดประสงค์ของการให้การศึกษา นั้น คือการแนะนำ ส่งเสริมให้บุคคลมีความเจริญงอกงามในการเรียนรู้ การคิดอ่าน การกระทำ และให้สามารถนำเอาคุณสมบัติทั้งปวงที่มีอยู่ในตัว ออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เกื้อกูลตนเกื้อกูลผู้อื่น เพื่อให้อยู่ร่วมกันเป็นสังคม เป็นประเทศได้ ผู้มีหน้าที่ให้การศึกษาแก่ อนุชน จึงจำเป็นต้องระมัดระวังตั้งใจปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึง จุดมุ่งหมายทั้งนี้อยู่เสมอเป็นนิตย์

การที่จะอบรมสนับสนุนอนุชน ให้ได้ผลตามความ มุ่งหมายของการศึกษานั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าการฝึกฝน และ ปลุกฝังความรู้จักเหตุผล ความรู้จักผิดชอบชั่วดี เป็นสิ่งจำเป็น ไม่น้อยกว่าการใช้วิชาการ เพราะการรู้จักพิจารณาให้เห็นเหตุ เห็นผล ให้รู้จักจำแนกสิ่งผิดชอบชั่วดีได้โดยกระจ่างแจ้ง ย่อม ทำให้มองบุคคล มองสิ่งต่างๆ ได้ลึกลงไป จนเห็นความจริงใน บุคคลและในสิ่งนั้นๆ เมื่อได้มองเห็นความจริงแล้ว ก็จะสามารถ ใช้ความรู้และวิชาการ ปฏิบัติงานทุกอย่างได้ดีและถูกต้องยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์แก่ตนแก่ผู้อื่นได้มากขึ้น”

พระบรมวงศานุวงศ์

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันจันทร์ที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๑๖

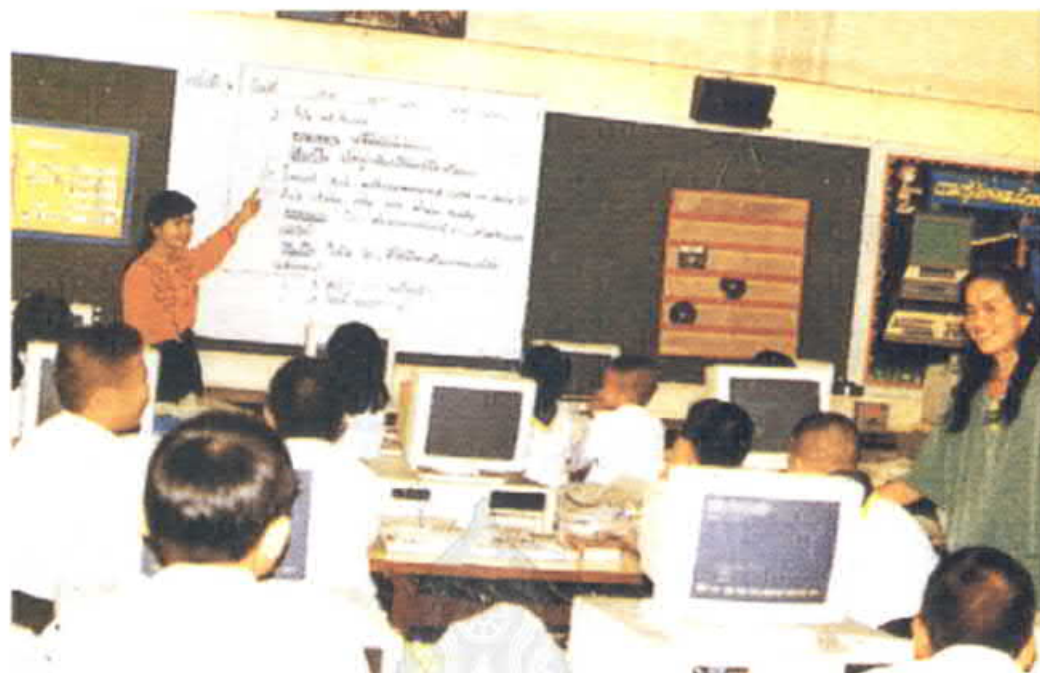
“เจตนาของการศึกษานั้น กล่าวโดยสรุป ก็คือการวาง
 ฐานที่ดีที่ถูกต้องในตัวบุคคล ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และ
 ความรู้ทั้งปวง สำคัญที่สุด คือรากฐานด้านความรู้จักผิดชอบ
 ชั่วดี รู้จักคิดตัดสินใจตามทางที่ถูก ที่เป็นธรรม ที่สร้างสรรค์
 ผู้จัดการศึกษาต้องดำเนินงานให้ได้ประโยชน์พร้อมดังนี้ จึงจะ
 เรียกได้ว่าปฏิบัติการถูกต้องครบถ้วน เป็นนักการศึกษาแท้”

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ครูใหญ่โรงเรียนและนักเรียนที่สมควรได้รับพระราชทานรางวัล

หามาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ

วันศุกร์ที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๑๘

“การเรียนรู้วิชาได้ดี ย่อมเป็นผลมาจากการมีที่เรียนดี มีครูดี มีโอกาสเหมาะ และตัวเองตั้งใจลงมือเรียน หรืออาจมีเหตุอื่นๆ มากกว่านี้ออกไปอีกก็ได้ เหตุทั้งหลายนี้ จำแนกออกได้เป็นสองประเภท คือเหตุต่างๆ ที่อยู่นอกตัว เช่น ที่เรียนดี ครูดี จัดเป็นเหตุภายนอก ประเภทหนึ่ง กับเหตุที่อยู่ในตัวที่เป็นการกระทำของตัวเอง อันได้แก่การตั้งใจลงมือเรียนจริงๆ นั้น จัดเป็นเหตุภายใน อีกประเภทหนึ่ง ขอให้พิจารณาบทพจนานุกรมให้ดี จะเห็นว่า เหตุภายนอกทั้งหมดนั้นเป็นเพียงส่วนประกอบ เหตุแท้จริงที่จะทำให้รู้วิชานั้นอยู่ที่เหตุภายใน คือการกระทำของตัวเอง”

พระบรมราชาบาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันศุกร์ที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๑๕

“ความเจริญของคนทั้งหลาย ย่อมเกิดมาจากการ ประพฤติชอบ และการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ผู้ที่จะ สามารถประพฤติดชอบ และหาเลี้ยงชีพชอบได้ด้วยนั้น ย่อมจะ ต้องมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา เพราะสิ่งแรกเป็น บังคับสำหรับใช้กระทำการงาน สิ่งหลังเป็นปัจจัยสำหรับส่งเสริม ความประพฤติ และการปฏิบัติการทำงานให้ชอบ คือให้ถูกต้องและ เป็นธรรม วิชาการกับหลักธรรมนี้มีประกอบกันพร้อมในผู้ใด ผู้นั้นจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิตโดยสมบูรณ์

ดังนั้น การให้การศึกษาแก่เด็ก จึงจำเป็นต้องจัดให้ได้ ครบทั้งสองทาง ในพระคัมภีร์ก็มีแนววิธีปฏิบัติที่ดีที่ถูกต้องอยู่ ครบถ้วนแล้ว ทั้งด้านการปฏิบัติตัว และทางการปฏิบัติ จิตใจ ควรที่ท่านทั้งหลายจะดำเนินตามโดยเคร่งครัด เพื่อความ ผาสุก และความเจริญมั่นคงของทุกๆ คน”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่คณะครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม ๔ จังหวัดภาคใต้

วังไกลกังวล ๒๕ สิงหาคม ๒๕๑๙

“การให้การศึกษาถือว่าเป็นการให้สิ่งสำคัญที่สุด เพราะเป็นการหล่อหลอมวางรูปแบบให้แก่อนุชน ทั้งทางความรู้ ความสามารถ ทั้งทางจิตวิญญาณ ผู้มีหน้าที่ให้การศึกษาทุกตำแหน่งหน้าที่ จึงมีความรับผิดชอบอย่างยิ่งต่อชาติบ้านเมือง ในการสร้างพลเมืองที่ดี”

พระบรมราชาโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วันพุธที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๒๐

“หน้าที่ของผู้จัดและผู้ให้การศึกษา นั้น กล่าวอย่างสั้นที่สุด ก็คือการ “ให้คนได้เรียนดี” เพื่อที่จะสามารถทำงานสร้างตัวและดำรงตัวให้เป็นหลักเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมได้. การให้เรียนดีนั้นจะทำอย่างไร. ข้อแรกจะต้องสอนให้มีวิชาการที่ดี ที่ถูกต้องแน่นแฟ้น ให้มีความสามารถและมีหลักการในการปฏิบัติ. ข้อสอง ต้องฝึกหัดอบรมในจิตใจและความประพฤติปฏิบัติ ให้รู้เหตุรู้ผลและความผิดชอบชั่วดี เพื่อมิให้นำความรู้ไปใช้ในทางเบียดเบียนกันและกัน. ข้อที่สาม ต้องให้มีกำลังและสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายทางใจ. ผู้ที่ได้รับการศึกษารอบด้านเหมาะสมกันทุกด้านดังนี้ เชื่อได้ว่าจะเป็นผู้เข้มแข็งสามารถเต็มที่ในการปฏิบัติ ทั้งทางกายและทางความคิดจิตใจ. จะกระทำหน้าที่การงานใดก็จะมุ่งหวังผลหวังประโยชน์ที่แท้จริงของหน้าที่การงานนั้นเป็นใหญ่ ไม่หลงทาง ทั้งจะสามารถปฏิบัติบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ให้บรรลุผลอันสมบูรณ์ได้ด้วย.”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันจันทร์ที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๒๑

“การให้การศึกษา นั้น กล่าวสั้นๆ โดยความหมาย
รวบยอด คือการช่วยให้บุคคลค้นพบวิธีดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง
เหมาะสม ไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัธยาศัย ตามนัยนี้
ผู้สอนมีหน้าที่ต้องหาความรู้และวิธีการดำเนินชีวิต มาให้ศิษย์
ได้รู้ได้ทราบ เพื่อให้สามารถเรียนรู้ต่อไป และดำเนินชีวิตต่อไป
ได้ด้วยดีจนบรรลุจุดหมาย”

พระบรมราชาธิราช

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันอังคารที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๒

“การศึกษามีได้มาจากการฟังโอวาท หรือแม้จะฟังการ
บรรยายสั่งสอนของครูบาอาจารย์ การศึกษานั้นมาจากการ
สังเกต การดู การฟัง ของแต่ละคน หมายความว่าดูแล้วฟังแล้ว
มาพิจารณาให้เป็นประโยชน์แก่ตน ก็นับว่าเป็นการศึกษาแล้ว
และเป็นการศึกษาที่ดีที่สุด”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่นิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา

วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๒๒

“วัตถุประสงค์ของการศึกษานั้นคืออย่างไร กล่าวโดยรวบยอด ก็คือการทำใ้บุคคลมีปัจจัยหรือมีอุปกรณ์สำหรับชีวิตอย่างครบถ้วนเพียงพอ ทั้งในส่วนวิชาความรู้ ส่วนความคิด วินิจฉัย ส่วนจิตใจและคุณธรรมความประพฤติ ส่วนความขยันอดทน และความสามารถ ในอันที่จะนำความรู้ความคิดไปใช้ปฏิบัติงานด้วยตนเองให้ได้จริงๆ เพื่อสามารถดำรงชีพอยู่ได้ด้วยความสุขความเจริญมั่นคง และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและบ้านเมืองได้ตามควรแก่ฐานะด้วย”

พระบรมราชาราชท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วันพุธที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๓

“เมื่อจะศึกษาเรื่องใดก็ให้พยายามจับเค้าโครงของเรื่องนั้นให้ได้ก่อน แล้วจึงพยายามมองลงไปในส่วนละเอียดที่ละส่วนให้เห็นชัดโดยถ้วนถี่ เมื่อรู้แล้ว ก็นำมาคิดพิจารณาให้เห็นประเด็น ให้เห็นส่วนที่เป็นเหตุ ส่วนที่เป็นผล ให้เห็นลำดับความเกาะเกี่ยวต่อเนื่องแห่งเหตุและผลนั้นๆ ไปจนตลอด ให้เข้าใจโดยชัดเจนแน่นอน เพื่อให้สามารถสำเหนียกกำหนดและจดจำไว้ได้ ทั้งส่วนที่เป็นหลักเป็นทฤษฎี ทั้งส่วนเรื่องราวหรือรายละเอียด”

พระบรมราชาราชท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๒๓

“การศึกษาหาความรู้จึงสำคัญตรงที่ว่า ต้องศึกษาเพื่อให้เกิด “ความฉลาดรู้” คือรู้แล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริงๆ โดยไม่เป็นพิษเป็นโทษ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้ มีข้อปฏิบัติที่น่าจะยึดเป็นหลักอย่างน้อยสองประการ ประการแรก เมื่อจะศึกษาสิ่งใดเรื่องใดให้รู้จริง ควรจะได้ศึกษาให้ตลอด ครบถ้วนทุกแง่ทุกมุม ไม่ใช่เรียนรู้แต่เพียงบางส่วนบางตอน หรือเพ่งเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่บางมุม อีกประการหนึ่ง ซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบพร้อมกันไปด้วยเสมอ คือต้องพิจารณา ศึกษาเรื่องนั้นๆ ด้วยความคิดจิตใจที่ตั้งมั่นเป็นปกติ และเที่ยงตรงเป็นกลาง ไม่ยอมให้รู้เห็นและเข้าใจ ตามอำนาจความเห็นเอนเอียงของอคติ ไม่ว่าจะเป็นอคติฝ่ายชอบหรือฝ่ายชัง มิฉะนั้น ความรู้ที่เกิดขึ้นจะไม่ใช่ความรู้แท้ หากแต่เป็นความรู้ที่ถูกอำพรางไว้ หรือที่คลาดเคลื่อนวิปริตไปต่างๆ จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์จริงๆ โดยปราศจากโทษไม่ได้”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันจันทร์ที่ ๓๓ มิถุนายน ๒๕๓๕

“ลักษณะของการศึกษาหรือการเรียนรู้นั้น มีอยู่สามลักษณะ ได้แก่ เรียนรู้ตามความรู้ ความคิด ของผู้อื่นอย่างหนึ่ง เรียนรู้ด้วยการขบคิดพิจารณาของตนเองให้เห็นเหตุผลอย่างหนึ่ง กับเรียนรู้จากการปฏิบัติฝึกฝนจนประจักษ์ผล และเกิดความคล่องแคล่วชำนาญอีกอย่างหนึ่ง”

พระบรมราชาโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๒๔

“การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างและพัฒนา
ความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของบุคคล
สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาที่ดีแก่เยาวชนได้อย่าง
ครบถ้วน ล้วนพอเหมาะจะกันทุกๆ ด้าน สังคมและบ้าน
เมืองนั้นก็จะมียผลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งสามารถธำรงรักษา
ความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้
ก้าวหน้าต่อไปได้โดยตลอด”

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ

วันจันทร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๕

“ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุกคนจึงต้องถือว่า ตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองอยู่อย่างเต็มที่ ในอันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์โดยเต็มกำลัง จะประมาทหรือละเลยมิได้ เพราะถ้าปฏิบัติให้ผิดพลาดบกพร่องไปด้วยประการใดๆ ผลร้ายอาจเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมและประเทศชาติได้มากมาย”

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ

วันจันทร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๕

“การศึกษาค้นคว้าที่สำคัญและจำเป็นอย่างแรก คือ การศึกษาทางแนวคิด อันได้แก่การฝึกฝนค้นคว้าวิชาเฉพาะของแต่ละคน ให้เชี่ยวชาญแตกฉานลึกซึ้ง และพัฒนาก้าวหน้า. พร้อมกันนั้น ในฐานะนักปฏิบัติ ซึ่งจะต้องทำงานและแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นฝ่ายอื่นอยู่เป็นปรกติ ทุกคนจำเป็นต้องศึกษาทางแนวกว้างควบคู่กันไปด้วย. การศึกษาตามแนวกว้างนี้ หมายถึงการศึกษาให้รู้ให้ทราบ ถึงวิทยาการสาขาอื่นๆ ตลอดจน ความรู้รอบตัวเกี่ยวกับสภาวะและวิวัฒนาการของบ้านเมืองและสังคมในทุกแง่มุม เพื่อช่วยให้มองเห็น ให้เข้าใจ ปัญหาต่างๆ อย่างชัดเจนถูกถ้วน และสามารถนำวิชาการด้านของตน ประสานเข้ากับวิชาการด้านอื่นๆ ได้โดยสอดคล้อง ถูกต้อง และเหมาะสม.”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๓

การศึกษา - การปฏิบัติงาน

การทำงานให้สำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถสองอย่างเป็นสำคัญ คือ สามารถในการใช้วิชาความรู้อย่างหนึ่ง สามารถในการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นอีกอย่างหนึ่ง. ทั้งสองประการนี้ต้องดำเนินคู่กันไป และจำเป็นต้องกระทำด้วยความสุจริตกายสุจริตใจ ด้วยความคัดความเห็นที่เป็นอิสระปราศจากอคติ และด้วยความถูกต้องตามเหตุตามผลด้วย จึงจะช่วยให้งานบรรลุจุดหมายและประโยชน์ที่พึงประสงค์ โดยครบถ้วนแท้จริง.

“การที่จะเอาหลักวิชาที่ได้เล่าเรียนไปใช้ เพื่อประกอบ
กิจการงานต่อไปนั้น ควรจะคำนึงถึง สภาพความเป็นอยู่ของ
ท้องถิ่น แลถึงผลสะท้อนอันอาจมีขึ้น โดยเฉพาะในประการต่างๆ
จะได้เป็นหลักประกันว่า กิจการงานที่จะทำขึ้นนั้น ได้พิจารณา
ศึกษาโดยรอบคอบในทุกๆด้านแล้ว ชอบด้วยหลักปฏิบัติที่
เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของประเทศเรา”

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๐๐

“บัณฑิตนั้นต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติหลายประการ เช่น มีความรู้และมีความคิด เป็นต้น ความรู้นั้นเป็นหลักของการทำงาน ผู้ที่จะทำงานอย่างใดจำต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นก่อนเป็นเบื้องต้น ส่วนความคิดเป็นเครื่องช่วยความรู้คือ ช่วยให้ใช้ความรู้ได้ ถูกต้อง เช่น จะใช้อย่างไร ที่ไหน เมื่อใด เมื่อมีความรู้สำหรับงานมีความคิดสำหรับใช้พิจารณาใช้ความรู้ให้ถูกต้องแล้ว ย่อมทำงานได้ผลสมบูรณ์ดี ยากที่จะผิดพลาด ความรู้กับความคิด จึงไม่ควรแยกจากกัน”

พระบรมราชาโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
แก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๔

“งานของท่านในอนาคต คืองานสร้างความเจริญมั่นคง
ของประเทศ เป็นงานใหญ่ซึ่งผูกพันท่าน ให้ต้องร่วมกันกระทำ
อยู่ตลอดชีวิต งานนี้จะกระทำสำเร็จได้ก็โดยที่ทุกคนเข้าใจ
ซาบซึ้งถึงคุณของชาติบ้านเมือง และทำงานทุกอย่างด้วยสติ
สำนึกถึงหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติเพื่อส่วนรวม

ทุกคนมีชาติบ้านเมืองเป็นที่เกิดที่อาศัย ทุกคนจะ
มีความสุขความเจริญได้ก็เพราะบ้านเมืองเป็นปรกติมั่นคง ผู้ที่
ทำงานให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมย่อมได้รับประโยชน์เป็น
ส่วนของตนด้วย ผู้ที่ทำงานโดยเห็นแก่ตัวเบียดเบียนประโยชน์
ส่วนรวม ย่อมบั่นทอนทำลายความมั่นคงของประเทศชาติ และ
ที่สุดตนเองก็จะเอาตัวไม่รอด”

พระบรมราชาโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร และอนุปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาและวิชาต่างๆ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๑๒

“ความรู้ความเข้าใจที่กระจ่างและถูกต้องนั้น จะช่วยให้
ปฏิบัติงานได้โดยสะดวกใจ และได้ผลสมบูรณ์ที่สุด”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่ใต้ครูและนักเรียนจากมหาวิทยาลัย เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
วันพุธที่ ๕ มีนาคม ๒๕๓๖

“การทำงานยากลำบากกว่าการเรียนรู้ การเรียนนั้นเรียน
ตามหลักสูตร หรือเรียนวิชาต่างๆ ตามที่ทางมหาวิทยาลัยจัด
ลำดับให้ แต่การทำงานไม่มีหลักสูตรวางไว้ จำจะต้องใช้ความ
ริเริ่มและความคิดพิจารณาด้วยตนเอง ในอันที่จะทำสิ่งใด
อย่างไร เมื่อใด หากไม่รู้จักพิจารณาใช้ให้ถูกช่องถูกโอกาส ถึงมี
วิชาอยู่ ก็ไม่เป็นผลแก่งานและแก่ตัวนัก”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันพฤหัสบดีที่ ๓๑ กันยายน ๒๕๑๖

“การปฏิบัติการณ์ของนักศึกษานั้นได้ประโยชน์มาก เป็นการเพิ่มความรู้ความชำนาญให้แก่นักศึกษาอย่างดีที่สุด เพราะการที่นักศึกษาได้เห็นได้ทราบถึงสภาพที่แท้จริงของท้องถิ่น และการปฏิบัติการในท้องถิ่น ตั้งแต่ยังกำลังศึกษาอยู่ ย่อมจะมี โอกาสนำปัญหาต่างๆ ที่ได้พบเห็น มาศึกษาเพิ่มเติมให้ลึกซึ้ง ต่อไปอีกได้ในมหาวิทยาลัย ดีกว่าจะออกไปเผชิญปัญหาลำพัง ตนเองโดยไม่มีครูบาอาจารย์ที่จะปรึกษา”

พระบรมราชาโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ประกาศนโยบาย และอนุปริญญาบัตร

แก่นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล

วันพุธที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๒

“ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยจากแหล่งต่างๆ คณะต่างๆ ย่อมจะต้องช่วยกันสร้างบ้านเมืองด้วยกันทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าเรียนสำเร็จแล้วต่างคนต่างปฏิบัติงานของตนตาม วิชาชีพ ทุกคนมีความรู้และจะต้องใช้ความรู้นั้นเป็นประโยชน์ สำหรับส่วนรวม”

พระบรมราชาโชวาท

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานวันจุฬาบัณฑิต

วันศุกร์ที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๑๔

“การปฏิบัติงานต่าง ๆ นั้น เท่าที่สังเกตเห็นมา มีอยู่สองลักษณะ ลักษณะหนึ่ง คือทำโดยมิได้เข้าถึงจุดประสงค์ เช่น มุ่งแต่จะสอนนักเรียน เพียงให้สอบไล่ได้ แต่มิได้เน้นว่านักเรียนจะนำวิชาการไปใช้ได้อย่างไรหรือทำงานให้เสร็จไปตามเรื่องโดยไม่เข้าใจว่าทำไปเพื่อประโยชน์อะไร อีกลักษณะหนึ่งนั้นตรงกันข้าม ไม่ว่าจะสั่งสอนหรือทำสิ่งใด ก็ทราบถึงความมุ่งหมายอย่างแจ่มชัด เมื่อรับภาระสิ่งใดมากระทำแล้ว ก็นำมาพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบ ไม่ตื่นตระหนกหรือวู่วาม แล้วพยายามปฏิบัติโดยเต็มความสามารถ ให้สมเหตุสมผล คำนึงถึงวัตถุประสงค์ตลอดจนผลดีหรือผลร้ายที่จะเกิดตามมาภายหลังเป็นสำคัญ”

พระบรมราชาธิราช

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันพุธที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๒

“การทำหน้าที่ให้สอดคล้องกับผู้ที่มีหน้าที่อย่างอื่นๆ นั้น บัณฑิตหรือนักวิชาการจำเป็นจะต้องไม่ประมาณความรู้ความสามารถของผู้อื่น ทั้งนักวิชาการด้วยกัน ทั้งผู้ที่มีความชำนาญทางการปฏิบัติ ทั้งหมดจะต้องใช้ความรู้ความเจตนาของตนๆ ร่วมงานกันด้วยความคิดความเห็นที่ถูกต้องตามเหตุผล สุจริต เทียงตรง เป็นอิสระจากอคติ กลอุบายและความเห็นแก่ตัว ให้ภารกิจทั้งมวลบรรลุผลสำเร็จได้โดยครบถ้วน”

พระบรมราชาโนาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษา

จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วันพฤหัสบดีที่ ๙ มกราคม ๒๕๑๙

“บุคคลจะต้องพยายามควบคุมตัว มิให้ติดอยู่ในตำรา หรือทฤษฎีมากเกินไป เพราะมีฉะนั้น เมื่อไปพบข้อเท็จจริง ในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่ตรงหรือไม่สอดคล้องกับตำราเข้า อาจ ก่อให้เกิดความสับสนหวั่นไหว ทำให้ทำงานไม่ได้

เมื่อต้องเผชิญปัญหาความขัดกันระหว่างทฤษฎีกับ ปฏิบัติ ทางที่ดีที่สุด จะต้องดำเนินงานในส่วนที่เห็นว่าถูกต้องแล้ว ต่อไป ไม่ปล่อยให้หยุดชะงัก พร้อมกันไปนั้น ควรจะได้รับคิด พิจารณาปัญหาโดยเร่งด่วน หาทางปรับหลักวิชาให้เข้ากับ ปัญหา และประสานเข้ากับวิชาอื่นๆ อันเกี่ยวข้องด้วย ให้เห็นให้ เข้าใจปัญหาโดยกระจ่างแจ้ง เมื่อได้วิธีที่ถูกต้องแล้ว ก็นำไปใช้ ปฏิบัติให้ได้ผลด้วยความแน่วแน่มั่นใจ”

พระบรมวงศานุวงศ์

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๘

“คนที่มีการศึกษา ที่เรียกว่าเป็นผู้มีปัญญา ควรจะสามารถวินิจฉัยได้ว่าจะแก้ไขอะไรอย่างไร ข้อสำคัญควรจะต้องรอบคอบและระมัดระวัง ที่จะพิจารณาเรื่องต่างๆ ให้กระจ่างแจ้งทุกแง่ทุกมุม แล้วจัดการให้ถูกจุด ถูกขั้นตอน ถูกเหตุผล ข้อที่พึงระมัดระวังอย่างยิ่ง คือการแก้ปัญหาโดยรีบเร่งด่วน ทั้งที่ยังไม่มีความแน่ใจอยู่ ข้อนี้ มักจะทำให้ได้ผลที่ตัวนั้นๆ ผลที่ตัวนั้นก็คือผลที่ไม่ครบถ้วน ขาดประโยชน์ที่พึงได้ มีหน้าซ้ำ อาจทำให้เกิดความเสียหายร้ายแรงขึ้นก็ได้ เพราะอาจไปรื้อหรือทำลายสิ่งที่ดี ที่ใช้การได้ลงและเอาสิ่งที่เสีย ที่ใช้การไม่ได้ มาใช้ เมื่อความจริงเป็นอยู่อย่างนี้ ผู้มีปัญญาทุกระดับจึงต้องถือเป็นภาระและหน้าที่ ที่จะต้องรู้จักกับ รู้จักใช้ความรู้อย่างถูกต้อง เพื่อสามารถพิจารณาการกระทำที่เหมาะสมแก่ทุกกรณี”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วันพฤหัสบดีที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๑๘

“ความจริงความรูที่ศึกษามา ซึ่งเป็นความรู้ทางทฤษฎี นั้น คือรากฐานและต้นทุนสำคัญ สำหรับที่จะนำไปปฏิบัติ งานการ ความรู้ทางทฤษฎีนี้ จำเป็นที่จะต้องทบทวนเสริมสร้าง อยู่เสมอ และนำมาประกอบการปฏิบัติ เมื่อเอาความรู้ทาง ทฤษฎีมาประสมประสานปรุงแต่งกับความรู้จากการปฏิบัติ อย่างสอดคล้องเหมาะสมแล้ว งานที่ทำก็จะบรรลุผลที่จะพึง ภาควุมิใจได้สมปรารถนา”

พระบรมราชาโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วันพุธที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๑๙

“การหาโอกาสนำความรู้ภาคทฤษฎีมาลงมือปฏิบัติที่ดี การฝึกหัดปฏิบัติงานเพื่อใช้แรง ใช้ฝีมือ ใช้ความละเอียดถี่ถ้วน ก็ดี เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องกระทำมิให้น้อยไปกว่าภาค ทฤษฎี เพราะการศึกษาค้นคว้านี้เป็นประโยชน์สร้างเสริมปัจจัย สำคัญของชีวิต ในด้านความขยันขันแข็ง ความเข้มแข็ง ความ อุตทนพยายาม ความละเอียดรอบคอบของบุคคลได้อย่างมาก ที่สุด ผู้ที่ปรกติทำอะไรด้วยตนเอง จะเป็นผู้มีอิสระ ไม่ต้องพึ่ง ไม่ต้องอาศัยผู้ใด จะไม่ต้องรอคอย ไม่ต้องผิตหวัง และจะได้รับ ผลสำเร็จสมใจนึกเสมอไป ท่านทั้งหลายจึงควรตั้งใจแสวง ประโยชน์จากการปฏิบัตินี้ให้ได้”

พระบรมราชาโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร

แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วันศุกร์ที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๒๓

“ในกาลเบื้องหน้า ไม่ว่าท่านจะศึกษาค้นคว้าวิชาการให้สูงขึ้นไปถึงดี จะประกอบอาชีพการงานได้อยู่ ณ ที่ใดก็ดี ขออย่าได้ละทิ้งหลักปฏิบัติของผู้มีการศึกษาที่ดี ที่จะต้องคิดอ่านและทำการใดๆ ด้วยสติปัญญา วิچارณญาณ และด้วยหลักวิชาอันถูกต้องแม่นยำอยู่เสมอ การบำเพ็ญตนให้เที่ยงตรงครบถ้วนตามหน้าที่และอุดมคติ จะช่วยหนุนนำส่งเสริมให้แต่ละคนประสบความสำเร็จ และความเจริญรุ่งโรจน์ในชีวิตได้เป็นแน่นอน”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๓

ข้าราชการทุกฝ่ายมีหน้าที่เหมือนกัน ที่จะต้องตั้งใจ
ชวนช่วยปฏิบัติงานด้วยความฉลวยรอบคอบ ให้สำเร็จลุล่วง
ตรงตามเป้าหมายโดยไม่ชักช้า และที่จะต้องร่วมกับชาวไทย
ทุกคนในอันที่จะอุ้มชูรักษาความดีในชาติให้ยืนยงมั่นคงอยู่คู่กับ
ผืนแผ่นดินไทย. ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ มีตำแหน่งสำคัญ ยิ่งจะต้อง
ปฏิบัติให้ดี ให้หนักแน่น ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น. ผลงานที่
สำเร็จขึ้นจากความร่วมมือและความบริสุทธิ์ใจ จักได้แผ่
ไพศาลไปตลอดทั่วทุกหนแห่ง ยังความสุขความเจริญที่แท้จริง
ให้บังเกิดขึ้นได้ตามที่ปรารถนาปรารถนา.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน

วันพุธที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๔

การปฏิบัติราชการในปัจจุบันนี้มุ่งหมายเอาประสิทธิภาพ ปริมาณงานและความรวดเร็วเป็นสำคัญ. ผู้ปฏิบัติราชการจึงพากันนำเอาวิทยาการก้าวหน้าพร้อมทั้งเครื่องกลที่ทรงประสิทธิภาพสูงต่างๆ มาใช้กันอย่างกว้างขวาง. วิทยาการและเครื่องกลเหล่านี้ เมื่อนำมาปฏิบัติการแล้ว จะต้องได้ผลอย่างสูงทุกครั้งไป คือถ้าใช้ถูก ก็ทำให้ได้ประโยชน์มาก ถ้าใช้ไม่ถูก ก็ทำให้เสียหายได้มากเท่าๆ กัน. การจะนำเอาสิ่งเหล่านั้นมาใช้งาน จึงต้องระมัดระวังศึกษาให้ทราบแน่แท้โดยตลอดก่อน ทั้งโครงการที่จะทำ ทั้งเครื่องปฏิบัติงานที่จะใช้. มิฉะนั้นจะเกิดความสิ้นเปลืองและสูญเสียเปล่าได้ง่ายดายที่สุด

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
วันพฤหัสบดีที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๕

การทำการงานสร้างเกียรติยศชื่อเสียงและความ
เจริญก้าวหน้า นอกจากจะต้องใช้วิชาความรู้ที่ดีแล้ว แต่ละคน
ยังต้องมีจิตใจที่มั่นคงในความจริงและมุ่งมั่นต่อความสำเร็จ
เป็นรากฐานรองรับ กับต้องอาศัยกุศโลบาย หรือวิธีการ
อันแนบคาย ในการประพฤติปฏิบัติเข้าประกอบอีกหลายประการ.
ประการแรก ได้แก่การสวางศรัทธาความเชื่อถือในงานที่กระทำ
ซึ่งเป็นพลังกำลังส่งเสริมให้เกิดความพอใจและความเพียร
พยายามอย่างสำคัญ ในอันที่จะทำการงานให้บรรลุผลเลิศ.
ประการที่สอง ได้แก่การไม่ประมาทปัญญาความรู้ ความฉลาด
สามารถ ทั้งของตนเองทั้งของผู้อื่น ซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้ทำงาน
ได้ก้าวหน้ากว้างไกล. ประการที่สาม ได้แก่การรักษาความ
จริงใจ ทั้งต่อผู้อื่นทั้งต่อตัวเอง ซึ่งเป็นเครื่องทำให้ไว้วางใจ
ร่วมมือกัน และทำให้งานสำเร็จได้โดยราบรื่น. ประการที่สี่
ได้แก่การกำจัดจิตใจที่ต่ำทราม รวมทั้งสร้างเสริมความคิดจิตใจ
ที่สะอาดเข้มแข็ง ซึ่งจะช่วยให้ฝึกฝนแต่ในการที่จะปฏิบัติดี
ให้เกิดความก้าวหน้า. ประการที่ห้า ได้แก่การรู้จักสงบใจ ซึ่ง
เป็นเครื่องช่วยให้ยังคิดได้ในเมื่อมีเหตุทำให้เกิดความหวั่นไหว
ฟุ้งซ่าน และสามารถพิจารณาแก้ไขปัญหาได้โดยถูกต้อง.
คุณสมบัติหรือคุณธรรมที่กล่าวแล้ว ทั้งที่เป็นส่วนรากฐาน ทั้งที่
เป็นส่วนวิธีการ ต่างเป็นเหตุเป็นผลอาศัยกัน และเกื้อกูล
ส่งเสริมกันอยู่ทั้งหมด จะอาศัยเพียงข้อหนึ่งข้อใด หรือเพียง
บางส่วนบางข้อมิได้ เพราะจะไม่ช่วยให้เกิดผล หรือได้ผลน้อย.
ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องพยายามอบรมสร้างเสริมให้บริบูรณ์ขึ้น
แต่ละข้อ และทุกข้อ. เมื่อคุณสมบัติดังกล่าวประชุมพร้อมกัน
ขึ้นแล้ว จึงจะบันดาลผลเลิศให้เกิดขึ้นสมบูรณ์บริบูรณ์ เป็น
ประโยชน์ช่วยตัวช่วยผู้อื่นได้อย่างแท้จริง.

พระบรมราชาบาท

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
วันศุกร์ที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๖

การทำงานให้สำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถสองอย่าง
เป็นสำคัญ คือสามารถในการใช้วิชาความรู้อย่างหนึ่ง สามารถ
ในการประสานสัมพันธ์กับผู้อื่นอีกอย่างหนึ่ง. ทั้งสองประการนี้
ต้องดำเนินคู่กันไป และจำเป็นต้องกระทำด้วยความสุจริตกาย
สุจริตใจ ด้วยความคิดความเห็นที่เป็นอิสระปราศจากอคติ และ
ด้วยความถูกต้องตามเหตุผลด้วย จึงจะช่วยให้งานบรรลุจุดหมาย
และประโยชน์ที่พึงประสงค์โดยครบถ้วนแท้จริง.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
วันจันทร์ที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๔

ผู้เป็นข้าราชการพึงสำเหนียกตระหนักเป็นนิตย์ถึงความ
รับผิดชอบ ที่จะต้องปฏิบัติงานของตัวร่วมกับงานของผู้อื่น และ
ประสานประโยชน์กับทุกฝ่ายให้ได้ผลสมบูรณ์ทุกส่วน เพื่อ
นำพาประเทศชาติให้ก้าวหน้าไปถึงความเจริญมั่นคงซึ่งเป็น
จุดประสงค์แท้จริง.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
วันอังคารที่ ๑ เมษายน ๒๕๒๔

“การจะนำหลักวิชาต่างๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ใน
การทำงานได้นั้น มีข้อควรถือปฏิบัติสามข้อคือ ควรเรียนรู้วิชา
ทุกอย่างอย่างถูกต้องและกระจ่างแม่นยำ ควรพยายามนำหลัก
วิชามาใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอทุกโอกาส ให้จนชำนาญชาญ
คล่องตัว เป็นนิสัย และควรฝึกหัดทำความคิดจิตใจให้มั่นคง
เป็นกลาง เพื่อให้เกิดวิจารณญาณอันถูกต้องเที่ยงตรง สำหรับ
วินิจฉัยว่าจะควรนำหลักวิชาข้อใดมาใช้กับงานประเภทใด
อย่างไร”

พระบรมราชาโชวท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันศุกร์ที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๕

ข้าราชการที่สามารถต้องมีความรู้ครบสามส่วน
คือความรู้วิชาการ ความรู้ปฏิบัติการ และความรู้คิดอ่านตาม
เหตุผลตามความเป็นจริง ต้องมีความจริงใจและความบริสุทธิ์ใจ
ในงาน ในผู้ร่วมงาน ในการรักษาระเบียบแบบแผน ความดีงาม
ความถูกต้องทุกอย่างในแผ่นดิน ต้องมีความสงบและหนักแน่น
ทั้งในกาย ในใจ ในคำพูด ต้องสำรวจดูความบกพร่องของตนเอง
อยู่เสมอแล้วปฏิบัติแก้ไขเสียโดยเร็ว ไม่ปล่อยให้เจริญ
งอกงามทำความเสียหายให้แก่การกระทำ ความคิด และ
การงาน.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน

วันพุธที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๐

“การทำงานด้วยความรู้ความสามารถ ด้วยความตั้งใจ และเอาใจใส่ศึกษานั้น เป็นการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยแท้ และบุคคลที่มีคุณภาพอันพัฒนาแล้ว ย่อมสามารถจะพัฒนางานส่วนรวมของชาติให้เจริญก้าวหน้าได้ดังประสงค์”

พระบรมราชาวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
วันพุธที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐

“การใช้หลักวิชาหรือใช้ทฤษฎีให้เกิดประโยชน์ได้แท้จริง นั้น จะต้องใช้ให้ถูกต้อง และสอดคล้องพอเหมาะพอดีกับความ เป็นอยู่ ความคิด ความเชื่อถือ และวัฒนธรรม ตามสภาพที่เป็น จริงในภาคพื้นต่างๆ.”

พระราชดำรัส
ในพิธีทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเหรียญทองเฉลิมพระเกียรติคุณฯ
วันอังคารที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๓๐

“การที่แต่ละคนจะออกไปปฏิบัติพัฒนางานให้ประสบความสำเร็จอย่างสูงสมกับวิทยฐานะนั้น ควรจะอาศัยสิ่งใดเป็นปัจจัยประกอบเกื้อหนุน ข้าพเจ้าเห็นว่าปัจจัยหลักที่ควรอาศัยอยู่สามข้อ. ข้อแรก ได้แก่ความรู้ความสามารถด้านวิชาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกคนมีอยู่แน่นอนหาพอสมควรแล้วขณะนี้ และจำเป็นต้องนำมาใช้ในการปฏิบัติงานทุกอย่างตลอดเวลา เพื่อให้ได้ผลงานที่ถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักวิชา. ข้อที่สอง ได้แก่จิตใจที่มีพลังเข้มแข็งและก้าวหน้า ทั้งหนักแน่นมั่นคงในเหตุผลความถูกต้องในความรับผิดชอบ และในความสุจริต. ปัจจัยข้อนี้คือพื้นฐานอันแน่นอนหาที่จะรองรับวิชาความรู้และความคิดอ่านทั้งสิ้นไว้ให้มั่นคงและเที่ยงตรงถาวร. ข้อที่สาม ได้แก่ประสบการณ์และความรู้รอบตัว ที่ช่วยให้บุคคลมีทัศนะและความคิดอ่านกว้างไกล เฉลียวฉลาด ทันเหตุการณ์ ทั้งคล่องแคล่ว ประณี-ประหม่อมในการติดต่อประสานประโยชน์กับทุกฝ่ายทุกคน.”

พระบรมราชาบาท

พระราชทานแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วันจันทร์ที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๐

เกียรติและความสำเร็จเกิดจากผลการปฏิบัติงานและ
ปฏิบัติตัวของแต่ละคนที่สามารถปฏิบัติงานในความรับผิดชอบ
ให้สมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ และปฏิบัติตัวให้สุจริต เทียบตรง
พอควรพอดีแก่ตำแหน่งหน้าที่ที่ดำรงอยู่.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
วันศุกร์ที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๓

“ความรู้ที่ใช้ได้ผลนั้น ต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้อง
แน่นหนา แม่นยำชำนาญ นำมาใช้ในการได้ทันที และนอกจาก
ความรู้ด้านลึก คือวิชาเฉพาะสาขาที่ศึกษามาโดยตรงจาก
มหาวิทยาลัยแล้ว ความรู้ด้านกว้าง คือวิชาการอย่างอื่นๆ
ทั่วไป ย่อมเป็นปัจจัยประกอบส่งเสริมอีกส่วนหนึ่งด้วย
เพราะเหตุว่าวิชาการทั้งปวงมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอยู่
ไม่มากก็น้อย. ถ้าขาดความรู้ด้านกว้าง จะทำให้บุคคลมีความรู้
ความคิดคับแคบ ทำการงานได้ไม่คล่องตัว.”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
วันอังคารที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๓๒

เมื่อทำงาน ต้องมุ่งถึงจุดหมายที่แท้ของงาน งานจึงจะสำเร็จได้รับประโยชน์ครบถ้วน ทั้งประโยชน์ของงานและประโยชน์ของผู้ทำ ถ้าทำงานเพื่อจุดหมายอื่นๆ เช่น เพื่อประโยชน์ส่วนตัว แม้จะได้ผลมากมายเพียงใด งานก็ไม่สำเร็จ แต่ทำให้เสียทั้งงานเสียทั้งคน.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน

วันเสาร์ที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๒

“คนที่ร่วมงานกันในหน่วยงานทั้งหลายนั้น อาจแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือกลุ่มที่มีความรู้ในเชิงทฤษฎีสูง กับกลุ่มที่มีความเจตนาชำนาญ เพราะมีประสบการณ์ในทางปฏิบัติมาก. เมื่อมาทำงานร่วมกัน ทั้งสองฝ่ายควรเล็งเห็นความสำคัญในกันและกัน และยอมรับว่าความรู้ความสามารถที่แต่ละคนมี เป็นสิ่งที่มีคุณค่า. ความเข้าใจซึ่งกันและกันนี้ จะทำให้แต่ละคน ยกย่องให้เกียรติกัน และยินดีที่จะเรียนรู้จากกันและกันเพื่อพัฒนาความสามารถของตนในการทำงานให้สูงขึ้น.”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๓๒

“ก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง ควรจะใช้ความรู้ความฉลาด พิจารณาลักษณะความมุ่งหมาย และขอบเขตของงานให้เห็นชัด เพื่อจะได้ทราบว่าควรใช้หลักวิชาหรือทฤษฎีส่วนใดข้อใด มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม และจะควรร่างหลักเกณฑ์ขั้นตอน ปฏิบัติอย่างไร ให้งานดำเนินไปอย่างถูกต้อง และสะดวกรวดเร็ว ทันกำหนด. เมื่อลงมือปฏิบัติ ก็พยายามทำให้เต็มกำลัง ตาม หลักการ ด้วยความละเอียดรอบคอบ ความตั้งใจจริง และความ อุตสาหะสม่ำเสมอตั้งแต่นต้นจนตลอด. ความเข้าใจชัดเจนในงาน พร้อมทั้งวิธีและขั้นตอนปฏิบัติที่ดีนี้ จะทำให้ท่านสามารถ ดำเนินงานให้สำเร็จได้ตามเป้าประสงค์.”

พระบรมราชาโชาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๒

ในการปฏิบัติราชการนั้น ขอให้ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ อย่า
นึกถึงบำเหน็จรางวัลหรือผลประโยชน์ให้มาก. ขอให้ถือว่าการ
ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์เป็นทั้งรางวัลและประโยชน์อย่างประเสริฐ
จะทำให้บ้านเมืองไทยของเราอยู่เย็นเป็นสุขและมั่นคง.

พระบรมราชาวาท
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
วันอาทิตย์ที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๓

“วิชากับความคิดนี้เป็นปัจจัยคู่กันสำหรับใช้ทำงาน.
ความรู้วิชาการเป็นศักยภาพพื้นฐาน ในตัวบุคคล ความคิด
อ่านเป็นตัวชักนำเอาวิชาการออกมาใช้. ถ้าคิดดี คิดเป็น ก็ใช้
วิชาได้ผลเป็นการสร้างสรรค์. ถ้าคิดไม่ถูก ไม่เป็น ก็ใช้วิชา
ผิดๆ พลาดๆ ก่อเกิดผลเป็นความเสียหาย.

หลักสำคัญนั้นอยู่ที่ว่า เมื่อคิดเรื่องใดสิ่งใด ต้องทำใจ
ให้มั่นคงเป็นกลาง มีเหตุ มีผล มีความจริงใจ และสุจริตเที่ยง
ตรง เพื่อความคิดจักได้กระจ่าง แน่วแน่ เห็นถึงจุดหมายและ
ประโยชน์ที่แท้ของภารกิจของตนอย่างถูกต้องครบถ้วน แล้ว
สามารถสรรหาหลักวิชาส่วนที่เหมาะสมที่ถูก มาใช้ปฏิบัติการได้
อย่างมีประสิทธิภาพ.”

พระบรมราชาวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันพฤหัสบดีที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๓๓

การปฏิบัติราชการให้ดีขึ้น กล่าวอย่างสั้น ง่าย และตรง
ที่สุด คือทำให้สำเร็จทันการ และให้ได้ผลเป็นประโยชน์แต่ทาง
เดียว ซึ่งจะทำให้เมื่อบุคคลมีวิชาความสามารถ และมีปัญญา
ความรู้คิดพิจารณา เห็นสิ่งที่เป็นคุณเป็นโทษ เป็นประโยชน์
มิใช่ประโยชน์ อย่างชัดเจน ถูก ตรง.

พระบรมราชาบาท
เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
วันจันทร์ที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๔

ความรู้ที่ถูกต้องแม่นยำ ทั้งทางลึกและกว้าง ประการหนึ่ง
 ความคิดเห็นที่เป็นสัมมาทิฐิ ถูกต้องด้วยเหตุผลหลักวิชา
 และความชอบธรรม ประการหนึ่ง ความสามารถในการปฏิบัติ
 กิจการงานให้สำเร็จผลตรงตามจุดหมาย อีกประการหนึ่ง เป็น
 ปัจจัยสำคัญของการทำงาน. ผู้ปฏิบัติราชการโดยอาศัยปัจจัย
 สามส่วนนี้โดยครบถ้วนสม่ำเสมอ จะประสบความสำเร็จและ
 ความเจริญรุ่งโรจน์ ทั้งจะทำให้ราชการและชาติบ้านเมืองพัฒนา
 ก้าวหน้าไปได้ด้วยความมั่นคงสวัสดิ.

พระบรมราชาบาท
 เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
 วันพุธที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๕

“ความรู้ที่จะศึกษามีอยู่สามส่วน คือความรู้วิชาการ
ความรู้ปฏิบัติการ และความรู้คิดอ่านตามเหตุผลความเป็นจริง
ซึ่งแต่ละคนควรเรียนรู้ให้ครบ เพื่อสามารถนำไปใช้ประกอบ
กิจการงาน และแก้ปัญหาทั้งปวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ.”

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดล
วันพฤหัสบดีที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๓๕

ข้าราชการมีหน้าที่สำคัญส่วนหนึ่ง ที่จะต้อง
ประพฤติปฏิบัติต่อบุคคลทั้งปวงด้วยความสุจริตจริงใจ วางตัวให้
พอเหมาะพอสมกับฐานะตำแหน่ง พร้อมกับรักษาความสุภาพ
อ่อนโยนไว้ให้เหนียวแน่นสม่ำเสมอ. นอกจากนั้น ยังจะต้องมี
ความเสียสละ อดทน รู้จักเกรงใจ ให้อภัย ทั้งโอนอ่อน
ผ่อนตามกันและกันด้วยเหตุผล. และสำคัญที่สุด จะต้องหัด
ทำใจให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็น
แม้กระทั่งคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นอย่างฉลาด เพราะการรู้จัก
รับฟังอย่างฉลาดนั้น แท้จริงคือการระดมสติปัญญาและ
ประสบการณ์อันหลากหลาย มาอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติ
บริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน เนื่องในวันข้าราชการพลเรือน
วันพฤหัสบดีที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๖

“การทำงานกับการเล่าเรียนนั้นไม่ได้แตกต่างกันมากนัก. การเรียนก็เป็นงานอย่างหนึ่ง คืองานสร้างสมความรู้ ความคิด ให้เพิ่มพูนและพัฒนาองกามขึ้นในตนเอง จัดเป็นกิจขั้นต้นที่แต่ละคนต้องทำเพื่อประโยชน์เฉพาะตัว. ส่วนการทำงานนั้น เป็นการนำวิชาความรู้และความคิดที่มีอยู่ไปประกอบการให้สำเร็จประโยชน์ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น.”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันพฤหัสบดีที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๖

การปฏิบัติราชการให้สำเร็จผลที่พึงประสงค์นั้น นอกจากจะอาศัยความรู้ความสามารถในทางวิชาการแล้ว แต่ละบุคคลยังจะต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบคายในการปฏิบัติงานประกอบพร้อมกันด้วย จึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนทั้งแก่ตนเองและแผ่นดิน.

พระบรมราชาบาท

พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน

เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช ๒๕๓๘

การยึดมั่นในผลประโยชน์ของแผ่นดิน และความถูกต้อง
เป็นธรรม เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ
เพราะการยึดมั่นดังกล่าว จะทำให้มีจิตใจมั่นคงเด็ดเดี่ยวในอันที่
จะพากเพียรปฏิบัติหน้าที่ให้จนบรรลุผลสำเร็จ และสามารถ
ป้องกันความผิดพลาดเสียหายอันจะเกิดแก่ตนแก่งานได้อย่าง
แท้จริง.

พระบรมราชาโชท
พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน
เนื่องในโอกาสวันข้าราชการพลเรือน ปีพุทธศักราช ๒๕๑๙

การศึกษาจากระบบโรงเรียน

"การศึกษาจากระบบภายนอกที่สำคัญเรื่อง
การศึกษา หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิต
มีความสำคัญมาก ในการที่จะสร้างเสริมให้ผู้ผ่าน
การศึกษาในระบบมาแล้ว เกิดความรู้ ความ
เฉลียวฉลาด สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
และสามารถดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างมั่นคง
เป็นสุข"

“แม้ท่านจะได้เรียนสำเร็จตามหลักสูตรจนได้รับปริญญาแล้วก็ดี ขอให้เข้าใจว่าเป็นเพียงขั้นต้นของการศึกษาเท่านั้น ท่านจงพยายามศึกษาและฝึกฝนตนเองต่อไป เพราะสรรพวิทยาการด้านสาขาวิทยาศาสตร์ทั้งหลายนั้น การทดลองค้นคว้าช่วยให้ได้ความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมาอยู่เสมอ ถ้าท่านไม่ศึกษาเพิ่มเติมไว้ ต่อไปไม่ช้าท่านจะล้าสมัย”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๘

“การศึกษาเล่าเรียนเป็นเรื่องที่ไม่มีสิ้นสุด ผู้ปรารถนาความเจริญในการประกอบกิจการงาน จะต้องหมั่นเอาใจใส่แสวงหาความรู้ให้เพิ่มพูนอยู่เสมอ มิฉะนั้นจะกลายเป็นผู้ที่ล้าสมัยหย่อนสมรรถภาพไป”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔

“การศึกษาในระบบ ส่วนใหญ่ ผู้ศึกษาได้รับความรู้
ถ่ายทอดจากครูบาอาจารย์ และจากการศึกษาค้นคว้าเป็นสำคัญ
แต่มิได้เรียนรู้จากการกระทำหรือการพบเห็นด้วยตนเองโดยตรง
การศึกษานอกระบบภายหลังที่สำเร็จการศึกษา หรือ
การศึกษาในมหาวิทยาลัยชีวิตจึงมีความสำคัญมาก ในการที่จะ
สร้างเสริมให้ผู้ผ่านการศึกษาในระบบมาแล้ว เกิดความรู้ ความ
เฉลียวฉลาด สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และสามารถ
ดำรงตนให้อยู่ในสังคมอย่างมั่นคงเป็นสุข”

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๕

“แม้ทุกคนจะออกไปประกอบอาชีพการงานแล้ว ก็ยังมีหน้าที่ที่จะต้องศึกษาเพิ่มเติมอีก เพราะวิทยาการในโลกมีมากมาย ทั้งยังคลี่คลายพัฒนาต่อเนื่องกันไม่ขาดสาย. ที่สำคัญที่สุด ก็คือวิทยาการทั้งหลายนั้นมีส่วนที่สัมพันธ์และประกอบส่งเสริมกันทั่วทุกสาขา. ผู้มีวิชาอย่างหนึ่ง จำเป็นต้องทราบถึงวิชาอย่างอื่นด้วย”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๒๕

“การศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาภายหลังสำเร็จ
จากมหาวิทยาลัย จึงมีความสำคัญยิ่งยวด ในการสร้างเสริม
ผู้ผ่านการศึกษาในระบบมาแล้ว ให้มีปัญญาและความสามารถ
ที่จะปรับตนให้เข้ากับสภาวะแท้จริงของชีวิต พร้อมทั้งดำรงตน
ให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและเจริญมั่นคงได้.”

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น
วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๓๖

การศึกษาในระบบโรงเรียน

“วัตถุประสงค์ของการตั้งโรงเรียน หรือ การให้การศึกษาแก่เยาวชนของชาติ คือการ ให้นักเรียนมีความสมบูรณ์ ไม่บกพร่องทั้งทาง กาย ทั่วทั้งทางความคิดจิตใจและคุณธรรม ให้นักเรียนมีวิชาความรู้ที่ถูกต้องแม่นยำ พร้อมทั้ง มีความสามารถที่จะนำความรู้ความคิดไปปฏิบัติ ใช้งานด้วยตนเองได้จริงด้วย”

“วัตถุประสงค์ของการตั้งโรงเรียน หรือการให้การศึกษา
แก่เยาวชนของชาติ คือการให้นักเรียนมีความสมบูรณ์
ไม่บกพร่องพิการ ทั้งทางร่างกาย ทั้งทางความคิดจิตใจและ
คุณธรรม ให้นักเรียนมีวิชาความรู้ที่ถูกต้องแม่นยำ พร้อมทั้ง
มีความสามารถที่จะนำความรู้ความคิดไปปฏิบัติ ใช้งานด้วย
ตนเองได้จริงด้วย”

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่คณะอาจารย์ ครู และนักเรียน โรงเรียนวังไกลกังวล

วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๒๓

“โรงเรียนนี้ก็ประกอบด้วยนักเรียน ผู้ที่เข้ามาหาความรู้ ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถ และมีความประพฤติดี เพื่อให้เป็นทุนสำหรับสร้างชีวิตในอนาคตต่อไป อีกส่วนหนึ่งก็คือ คณะครู ผู้มีหน้าที่ที่จะถ่ายทอดความรู้พร่ำสอนให้นักเรียนได้รับความรู้ที่ดีที่สุดและรู้จักวางตัวประพฤติตนให้ดี อีกส่วนหนึ่งก็คือผู้บริหารโรงเรียน ผู้ที่จัดให้โรงเรียนมีระเบียบการ และรักษาดำเนินการ เพื่อให้สามารถที่จะทำทุกสิ่งทุกอย่างตามจุดประสงค์ของการมีโรงเรียน และส่วนที่ ๔ ก็ได้แก่ผู้ปกครอง ผู้เป็นบิดามารดาผู้ปกครองบุตรธิดา ซึ่งตามหน้าที่ของผู้ปกครองนั้นก็ต้องเมตตาเอ็นดูลูกหรือผู้อยู่ในปกครองของตนเพื่อที่จะให้เด็กได้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดี สามารถที่จะฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ให้มีอนาคตที่แจ่มใส ไม่ต้องเป็นห่วงสำหรับชีวิตที่จะมาในอนาคต การที่ทั้ง ๔ ส่วนของโรงเรียนนี้ได้ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ก็นับว่าเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้เป้าหมายของโรงเรียนได้เป็นสิ่งที่บรรลุได้ง่าย ถ้าหากว่าส่วนใดบกพร่องก็จะทำให้โรงเรียนไม่สามารถที่จะปฏิบัติงานได้อย่างดี”

พระบรมราชาบาท

พระราชทานแก่คณะกรรมการบริหารทุนพระราชทาน

สมาคมผู้ปกครอง ครูและนักเรียนโรงเรียนราชวินิต

ในโอกาสที่เข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานทุน เข้มเกียรติคุณและโล่

วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๒๔

การศึกษาระดับอุดมศึกษา

“งานสำคัญของมหาวิทยาลัย กล่าวอย่าง
สั้นที่สุด มีอยู่สองส่วน ส่วนหนึ่งคือการให้
การศึกษา คือถ่ายทอดวิชาการแก่นักศึกษาและ
ฝึกหัดอบรมให้นักศึกษาทั้งนั้น ให้มีความรู้
ความสามารถดี พร้อมที่จะนำเอาวิชาการออกไป
ปฏิบัติงานตามสายวิชาที่เรียนมาอย่างมี
ประสิทธิภาพ อีกส่วนหนึ่งคือค้นคว้าวิจัยใน
วิชาการทุกสาขาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ทั้งเพื่อ
ความเจริญงอกงามของวิชาการนั้นๆ และ
เพื่อที่จะนำไปใช้การให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
หรือแม้แต่ชาวโลก”

“การที่มหาวิทยาลัยจะมีมหابัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต
ในวิชาต่างๆ เพิ่มขึ้นนั้นชี้ให้เห็นความก้าวหน้าของชาติในด้าน
วิชาการ ทั้งนี้ เพราะการกระทำใดๆ เพื่อเพิ่มพูนในด้านปริมาณ
แล้ว ย่อมต้องคำนึงถึงคุณภาพไว้อยู่เสมอ”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

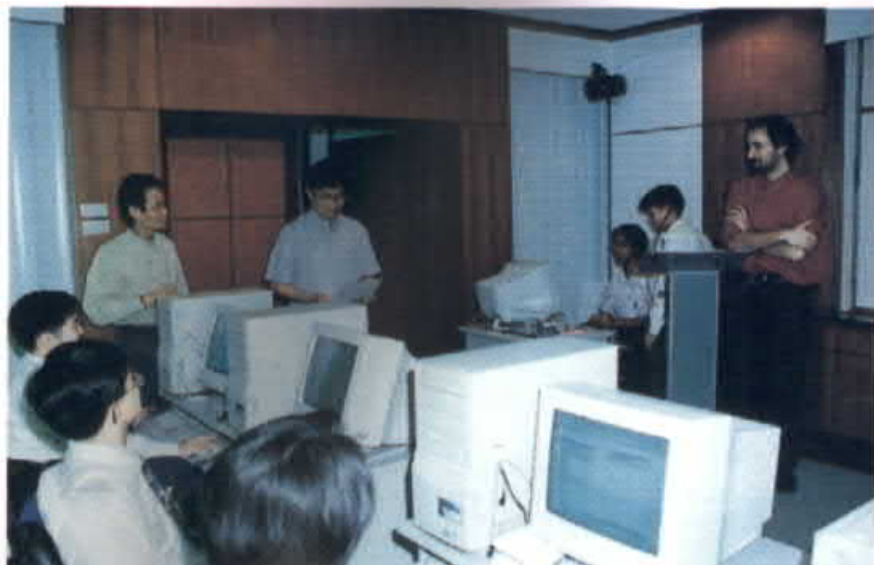
วันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๔

“การศึกษาในมหาวิทยาลัย กล่าวตามหลัก ควรจะได้แก่
การสร้างเสริมความสามารถและความเจริญงอกงามของบุคคล
ในทางวิชาการส่วนหนึ่ง ในทางความคิดอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเมื่อ
รวมกันแล้วจะทำให้บุคคลมีผลกำลัง สามารถนำไปใช้ปฏิบัติ
งานใหญ่ๆ ของส่วนรวมให้สำเร็จได้”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๑

“งานสำคัญของมหาวิทยาลัย กล่าวอย่างสั้นที่สุด มีอยู่สองส่วน ส่วนหนึ่งคือการให้การศึกษา คือถ่ายทอดวิชาการแก่นักศึกษาและฝึกหัดอบรมให้นักศึกษาทั้งนั้นให้มีความรู้ความสามารถดี พร้อมทั้งจะนำเอาวิชาการออกไปปฏิบัติงานตามสายวิชาที่เรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพ อีกส่วนหนึ่งคือค้นคว้าวิจัยในวิชาการทุกๆ สาขาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ทั้งเพื่อความเจริญงอกงามของวิชาการนั้นๆ เอง และเพื่อที่จะนำไปใช้การให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือแม้แก่ชาวโลก”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น

วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๒๑

“บัณฑิต” ตามที่เข้าใจกัน หมายถึงผู้มีคุณความรู้สูง และกว้างขวางเพราะมีการศึกษาหรือได้เรียนรู้มามาก ที่จริง “บัณฑิต” ควรมุ่งถึงคนที่มีปัญญายิ่งกว่าอื่น และ “ปัญญา” หรือ “ความมีปัญญา” นั้นอธิบายได้มาก แต่ก็มี ความหมาย สำคัญรวบยอดอยู่ประการหนึ่ง คือหมายถึงความสามารถเข้าใจ ได้อย่างถูกต้อง ถ่องแท้ และตรงจุด ไม่มีความลังเลสับสนหรือ ยึดติดอยู่กับสิ่งที่ไม่ใช่สาระ เมื่อจะพิจารณาหรือเรียนรู้เรื่องใด สิ่งใด ก็มุ่งเข้าถึงสาระของเรื่องนั้นสิ่งนั้นได้ทันทีโดยกระฉับกระชวย เหตุที่ได้ฝึกหัดกระบวนการคิดพิจารณาไว้ดีแล้วจน เทียบตรงเป็นระเบียบ”

พระบรมราชาโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วันพฤหัสบดีที่ ๓ กันยายน ๒๕๒๔

“สำหรับโรงเรียนนายร้อยซึ่งเป็นสถาบันที่ให้การศึกษา
นั้น ก็จะต้องให้การศึกษาที่ดีที่ถูกต้องแก่นักเรียนแต่ละคนให้
ครบถ้วน คือให้มีวิชาการที่แน่นหนา มีความรู้รอบตัวและ
ประสบการณ์ที่กว้างขวางทั่วถึง. สำคัญที่สุด จะต้องให้ทุกคนมี
วิชาและความสามารถจัดเจน ทั้งในด้านยุทธการและในด้าน
การสร้างสรรค์ความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนควบคู่กัน เพราะ
ทหารมีภารกิจหลักอยู่ที่การป้องกันประเทศและการรักษาความ
สงบสุขมั่นคงของประชาชนทั้งสองประการ”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีสวนสนามของนักเรียนนายร้อย โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
เนื่องในโอกาสที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ครบ ๑๐๐ ปี
วันพุธที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๓๐

“การศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยคือการศึกษาขั้นสูง เพื่อ
สร้างเสริมและสะสมความรู้ ความจัดเจน ในด้านวิชาการอย่าง
สูง และด้านการใช้ความคิดวิจารณ์ตามเหตุผลหลักวิชา
ความถูกต้อง ผู้มีปัญญาซึ่งได้ผ่านการศึกษาในระดับนี้ จัดว่าเป็น
บุคคลที่ทรงคุณค่า ผู้จะเป็นกำลังสร้างสรรค์ความเจริญมั่นคง
ทุกด้านของประเทศอย่างสำคัญต่อไป. เหตุนี้ บัณฑิตทั้งหลาย
จึงมีหน้าที่รับผิดชอบเกิดขึ้น ที่จะต้องนำความรู้ ความคิด และ
ความสามารถจัดเจนของตนออกปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์สุข
ของส่วนรวมและบ้านเมือง”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดล
วันพฤหัสบดีที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๓

การสอน

“ถ้าเป็นครูหรือเป็นอาจารย์ที่สอนด้วย
สุภาพจิตดี ไม่ใช่สอนสุภาพจิตดี ก็จะทำให้ผู้ที่
เป็นลูกศิษย์ เป็นนักเรียน นักศึกษา มีความรู้สึก
ว่าครูบาอาจารย์สอนอย่างมีความสนใจ และมีความ
ตั้งใจ เมตตากรุณาแท้ ก็รับวิชานั้นๆ ไม่ได้
พร้อมด้วยสุภาพจิตที่ดี”

“การย่อความเป็นวิชาที่สำคัญที่สุด เพราะว่าถ้าไปฟังใครพูดและยิ่งพูดนานๆ ก็ต้องไปจับว่าเขาพูดว่าอะไร แล้วก็มาเรียงเป็นหัวข้อ เสร็จแล้วจึงจะสอนคนอื่นได้ ถ้าเราไม่มีระเบียบอยู่ในหัว เราจะไปสอนหรือไปเล่าให้คนอื่นก็ไม่ได้”

พระราชดำรัส

พระราชทานเนื่องในวันงานการศึกษาสัมพันธ์ ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันเสาร์ที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๒

“การที่จะอบรมสนับสนุนอนุชนให้ได้ผลตามความมุ่งหมายของการศึกษานั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าการศึกษา และปลูกฝังความรู้จักเหตุผล ความรู้จักผิดชอบชั่วดี เป็นสิ่งจำเป็นไม่น้อยกว่าการใช้วิชาการ เพราะการรู้จักพิจารณาให้เห็นเหตุเห็นผล ให้รู้จักจำแนกสิ่งผิดชอบชั่วดีได้โดยกระจ่างแจ้ง ย่อมทำให้มองบุคคล มองสิ่งต่างๆ ได้ลึกลงไป จนเห็นความจริงในบุคคลและในสิ่งนั้นๆ เมื่อได้มองเห็นความจริงแล้ว ก็จะสามารถใช้ความรู้และวิชาการ ปฏิบัติงานทุกอย่างได้ดีและถูกต้องยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์แก่ตนแก่ผู้อื่นได้มากขึ้น บัณฑิตจึงควรจะต้องฝึกหัดตนให้รู้จักคิดพิจารณาให้ชัดเจนแคล่วคล่อง พร้อมกับส่งเสริมฝึกฝนศิษย์ให้ได้ลักษณะนิสัยเช่นนี้ติดตัวต่อไปด้วย”

พระบรมราชาโชาท

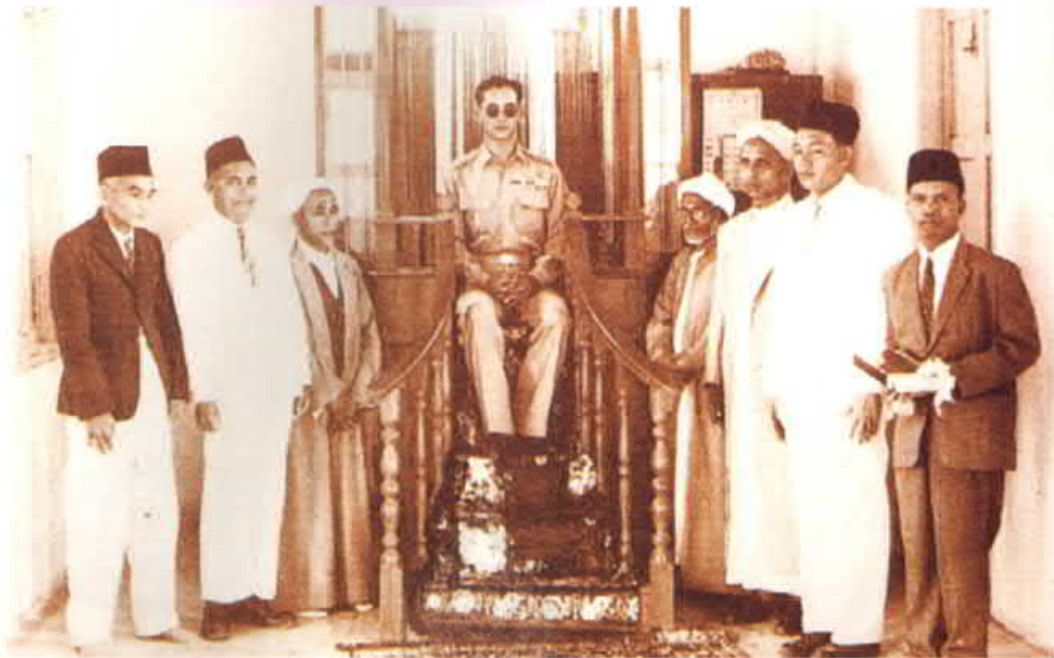
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา
วันจันทร์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๖

“ถ้าเป็นครูหรือเป็นอาจารย์ที่สอนด้วยสุภาพจิตดี
ไม่ใช่สอนสุภาพจิตดี ก็จะทำให้ผู้ที่เป็นลูกศิษย์ เป็นนักเรียน
นักศึกษา มีความรู้สึกว่าครูบาอาจารย์สอนอย่างมีความสนใจ
และมีความตั้งใจเมตตากรุณาแท้ ก็รับวิชานั้นๆ ไปได้พร้อม
ด้วยสุภาพจิตที่ดี”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะจิตแพทย์ นักวิชาการสุขภาพจิต
อาจารย์จากมหาวิทยาลัย และผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันต่างๆ
เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
วันอังคารที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐

“การรู้ภาษาและอ่านเขียนได้นี้เป็นประโยชน์มาก. ประการหนึ่ง ทำให้มีความสะดวกในการติดต่อ เช่นติดต่อ การงานกับทางราชการ หรือติดต่อประสานกับผู้ที่มาปฏิบัติงาน พัฒนาต่างๆ ซึ่งถ้าติดต่อพูดจากันได้ไม่ติดขัด ก็จะมีคามเข้าใจ เข้าใจกัน และสามารถร่วมมือกันทำงานสร้างความสุขความ เจริญให้เกิดขึ้นได้. อีกประการหนึ่ง การอ่านเขียนหนังสือได้จะ ช่วยให้มีโอกาสเรียนรู้วิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ต่างๆ ได้ มากมาย. และความรู้ความเข้าใจในสิ่งเหล่านี้ สามารถนำมาใช้ใน ทางสร้างสรรค์ ให้เกิดประโยชน์ตามที่ต้องการได้เป็นอย่างดี. นอกจากนี้ภาษายังเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอด ความรู้ ความคิด รวมทั้งคุณธรรมความดีทุกอย่าง.”

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่ผู้นำศาสนาอิสลาม (อิหม่าม)

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

และผู้แทนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตการศึกษา ๒

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๓๓

ครู

“ผู้ที่เป็นครูจะต้องถือเป็นหน้าที่อันดับแรก
ที่จะต้องให้การศึกษา คือสั่งสอนอบรมอนุชน ให้
ได้ผลแท้จริงทั้งในด้านวิชาความรู้ ทั้งในด้านจิตใจ
และความประพฤติ ทั้งต้องคิดว่า งานที่แต่ละคน
กำลังทำอยู่นี้ คือความเป็นความตายของประเทศ
เพราะอนุชนที่มีความรู้มีความดีเท่านั้น ที่จะรักษา
ชาติบ้านเมืองไว้ได้”

“ในฐานะที่ต้องออกไปทำหน้าที่เป็นครูของผู้อื่น ท่านจำ
จะต้องสร้างสมรรถนะต่างๆ ให้เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น และรู้จักวาง
ตัวให้สมกับเป็นผู้มีหน้าที่สั่งสอนและอบรมเยาวชน ควรจะตั้งใจ
ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ และช่วยกันขจัดปัญหา
เยาวชนให้หมดสิ้นไปโดยเร็ว และส่งเสริมให้เยาวชนได้เป็นคนที่
มีสัมมาอาชีพและความประพฤติดี เพื่อเป็นกำลังในการที่จะ
สร้างประเทศชาติต่อไป”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันอังคารที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๐๒

“ในโอกาสที่ท่านทั้งหลายได้ออกไปปฏิบัติหน้าที่ครู ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างอนาคตของชาติด้านหนึ่ง จึงใคร่ขอฝากข้อเตือนใจให้ระลึกไว้ว่า ทุกคนจะต้องบำเพ็ญตนเป็นผู้ที่สนใจในวิชาการโดยไม่หยุดยั้ง เพื่อรักษาเกียรติแห่งความเป็นบัณฑิตตลอดไป และในฐานะที่เป็นครูอาจารย์ จะต้องตั้งมั่นอยู่ในหลักแห่งศีลธรรม รวมทั้งความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ให้สมกับเป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครองของนักเรียน”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๐๔

“การศึกษาเป็นเรื่องใหญ่และสำคัญยิ่งของมนุษย์ คนเราเมื่อเกิดมาก็ได้รับการสั่งสอนจากบิดามารดา อันเป็นความรู้เบื้องต้น เมื่อเจริญเติบโตขึ้นก็เป็นหน้าที่ของครูและอาจารย์สั่งสอนให้ได้รับวิชาความรู้สูง และอบรมจิตใจให้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของชาติสืบต่อไป”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๐๔

“การศึกษาขั้นพื้นฐานของเยาวชนในปัจจุบันมีความ
จำเป็นเพื่ออนาคตของชาติมาก เพราะฉะนั้น เมื่อท่านเห็นความ
สำคัญของการเป็นครูและเมื่อท่านได้เลือกหน้าที่ของท่านเช่นนี้
แล้ว ท่านต้องพยายามทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ด้วยความตั้งใจจริง
โดยมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเป็นที่ตั้ง”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันพุธที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๐๘

“ประเทศชาติของเราจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ ผลการศึกษาอบรมในวันนี้ จะเป็นเครื่องกำหนดอนาคตของชาติในวันข้างหน้า ท่านทั้งหลายจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้น เมื่อท่านออกไปเป็นครู ท่านต้องพยายามทำหน้าที่ของท่าน ให้สำเร็จโดยสมบูรณ์”

พระบรมราโชวาท

ในงานพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันพฤหัสบดีที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๐๘

“ไทยเราเคารพยกย่องครูมาก สงเคราะห์ครูเข้าในบุพการี
รองจากบิดามารดา ไม่ว่าผู้ใด แม้มียศศักดิ์มีอำนาจเพียงใด ก็
ยังยำเกรงเชื่อฟังครู ไม่ลบหลู่ ไม่ลืมครู เพราะเราถือว่าครูเป็น
ผู้ปลูกฝังทั้งความรู้และความดีให้แก่เรา เป็นผู้ที่บ้านเราให้เป็นคน
ดีมีประโยชน์”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๑

“ในที่นี้ผู้ที่เป็นครูกมีทีจะเป็นครูกมี ต้องนึกถึงความ
รับผิดชอบเหมือนกัน เพราะว่าถ้าเป็นครูแล้วลูกศิษย์จะต้อง
นับถือได้ ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับที่เป็นครู ไม่ใช่วางตัวอย่าง
หนึ่งแล้วมาสอนอีกอย่างหนึ่ง ลูกศิษย์เขาเอาอย่าง

ครูจะต้องสาธิตให้นักเรียนเห็นว่าในชีวิตนี้เราควรจะทำ
อะไร ถ้าเราสาธิตให้นักเรียนวางตัวให้ดี มีศีลธรรม ก็เชื่อว่า
เด็กนักเรียนจะเชื่อฟังและเชื่อตาม เพราะเขาเห็นว่าเหมาะสมดี
เขาก็เลื่อมใส เขาก็มีหวังว่าจะเป็นเด็กที่ดี แล้วจะเป็นนักเรียน
เป็นนักศึกษา เป็นครูต่อไปก็อาจเป็นได้ เป็นคนที่ดี ทำงาน
ทำหน้าที่ของพลเมืองดีต่อไป”

พระราชดำรัส

พระราชทานเนื่องในวันงานการศึกษาสัมพันธ์ ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

วันเสาร์ที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๑๖

“หน้าที่อาจารย์คือปลูกฝังความรู้แก่นุชนรุ่นหลังเพื่อให้
 อนุชนรุ่นหลังนี้สามารถรักษาบ้านเมืองต่อไปได้ ทุกสิ่งทุกอย่าง
 ที่ท่านต้องทำ ต้องทำด้วยความเสียสละ ด้วยความเข้มแข็ง
 ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ที่ต้องทำเช่นนี้ก็ต้องพูดอยู่เสมอว่า
 สำหรับประโยชน์ส่วนรวม แต่อย่าลืมว่าประโยชน์ส่วนรวมของ
 บ้านเมืองก็เป็นประโยชน์ส่วนตัวของตัวเอง เพราะว่าบ้านเมือง
 อยู่ดีแต่ละคนก็อยู่ดี”

พระบรมราโชวาท

เนื่องในโอกาสพระราชทานเหรียญจักรมาศแก่ข้าราชการ

วันจันทร์ที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๒

“ขอให้ทุกคน ทั้งครู ผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ทั้งปวง
ได้พิจารณาในหน้าที่ของครู หน้าที่ที่ไม่ใช่หน้าที่ราชการหรือ
หน้าที่ได้รับเงินเดือนตอบแทน แต่หน้าที่ในฐานะมนุษยชน
เมื่อทำแล้วจะมีความพอใจได้ใช้ชีวิตในทางที่ถูก ก็การใช้ชีวิตใน
ทางที่ถูกนั้นอาจไม่รวย แต่จิตใจรวย ได้ทำอะไรที่เป็นปึกเป็น
แผ่น ได้ทำอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อบ้านเมือง และ
ต่อโลกมนุษย จะมีความพอใจ มีความสุขว่าได้ทำสิ่งที่ควร”

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่คณะข้าราชการที่รับผิดชอบต่อการศึกษาฝึกหัดครู
และข้าราชการกรมการฝึกหัดครู
วันศุกร์ที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๓

“ผู้ที่เป็นครูจะต้องถือเป็นหน้าที่อันดับแรก ที่จะต้องให้การศึกษา คือสั่งสอนอบรมอนุชน ให้ได้ผลแท้จริง ทั้งในด้านวิชาความรู้ ทั้งในด้านจิตใจและความประพฤติ ทั้งต้องคิดว่างานที่แต่ละคนกำลังทำอยู่นี้ คือความเป็นความตายของประเทศ เพราะอนุชนที่มีความรู้มีความดีเท่านั้น ที่จะรักษาชาติบ้านเมืองไว้ได้”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่นายบุญถิ่น อัตถากร ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นำครูและนักเรียนโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามจากภาคใต้ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
วันจันทร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

“งานของครูเป็นงานพิเศษ ผิดแปลกกว่างานอื่นๆ
กล่าวในแง่หนึ่งที่สำคัญ ก็คือว่า ครูจะหวังผลตอบแทนเป็น
ยศศักดิ์ ความร่ำรวยหรือประโยชน์ทางวัตถุเป็นที่ตั้งไม่ได้
ผลได้ส่วนสำคัญจะเป็นผลทางใจ ซึ่งผู้เป็นครูแท้ก็พึงใจและ
ภูมิใจอยู่แล้ว

ความเป็นครูนั้น ผู้กพนักใจคนไว้ได้โดยยัตโนมิตี ไม่ต้อง
ซื้อหาหรือใช้อำนาจราชศักดิ์ข่มขู่เอามา ขึ้นชื่อว่าครูกับศิษย์
แล้วที่จะลืมนกันได้นั้นยากนัก ผู้ที่จะไม่รู้จัก ไม่เอื้อเฟื้อครู
ดูเหมือนจะมีแต่คนที่กำลังลืมตัวมัวเมาในลาภยศอย่างใด
อย่างหนึ่งอยู่เท่านั้น ฉะนั้น ครูจึงไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องแสวง
หาความพอใจในประโยชน์ทางวัตถุให้มากจนเกินจำเป็น เพราะ
หากหันมาหาประโยชน์ทางวัตถุเกินไปแล้ว ก็จะทำหน้าที่ครู
หรือเป็นครูได้ไม่เต็มที่”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ

วันอังคารที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๓๖

“ครูตามแบบฉบับมักจะมีได้เป็นผู้ที่บริบูรณ์ด้วยทรัพย์ ด้วยยศศักดิ์ อำนาจ และอิทธิพลนัก หากแต่บริบูรณ์ด้วยสมบัติทางคุณธรรม เช่นความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตาปรานี ความเสียสละ ซึ่งเป็นเหตุทำให้สามารถผูกพันจิตใจผู้เป็นศิษย์ให้รักใคร่ไว้วางใจ และเคารพเชื่อฟังได้แน่นแฟ้น และสามารถที่จะสั่งสอนถ่ายทอด ทั้งวิชาความรู้ ทั้งจิตใจและมารยาทที่ดีให้แก่ศิษย์ได้พร้อมมูล”

พระบรมราโชวาท
ในโอกาสที่คณะครูอาวุโสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ
วันอังคารที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๘

“ครูมีหน้าที่ที่จะต้องสั่งสอนแนะนำศิษย์ และศิษย์มีหน้าที่ที่จะต้องเรียนรู้จากครู การที่ให้ศิษย์เรียนรู้จากครูหาได้ทำให้ศิษย์ขาดความคิดริเริ่มหรือขาดอิสระภาพไปได้ประการใดไม่”

พระบรมราโชวาท
ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วันพุธที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๙

“การให้การศึกษา นั้น กล่าวสั้นโดยความหมายรวบยอดได้แก่การช่วยให้บุคคลค้นพบวิธีดำเนินชีวิตโดยทางที่ชอบไปสู่ความเจริญและความสุขตามอัตภาพของตนๆ ผู้สอนมีหน้าที่ที่จะหาวิชาความรู้และวิธีการครองชีวิตที่ดีมาให้ศิษย์ เพื่อให้ศิษย์สามารถเรียนรู้ได้ก้าวหน้า และดำเนินชีวิตต่อไปได้ด้วยดีตามทำนองคลองธรรมจนบรรลุจุดหมาย และในการนี้ ผู้สอนจำต้องมีวิธีการอันแยบคาย ทั้งในด้านให้วิชาการและในด้านอบรมความประพฤติปฏิบัติทุกชั้นตอนโดยลำดับ จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีผลสมบูรณ์ กล่าวคือ สามารถให้การศึกษาแก่ศิษย์ได้ครบทุกส่วน”

พระบรมราชาธิราช

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา

วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๒๒

“ความเป็นครูนั้นประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่มีคุณค่าสูงหลายอย่าง อย่างหนึ่งได้แก่ปัญญา คือความรู้ที่ดีที่ประกอบด้วยหลักวิชาอันถูกต้อง ที่แน่นแฟ้นกระฉ่างแจ้งในใจ รวมทั้งความฉลาดที่จะพิจารณาเรื่องต่างๆ ตลอดจนกิจที่จะทำ คำที่จะพูดทุกอย่างได้โดยถูกต้องด้วยเหตุผล อย่างหนึ่งได้แก่ความดี คือความสุจริต ความเมตตากรุณา เห็นใจและปรารถนาดีต่อผู้อื่น โดยเสมอหน้า อีกอย่างหนึ่งได้แก่ความสามารถ ที่จะเผื่อแผ่และถ่ายทอดความรู้ความดีของตนเองไปยังผู้อื่นอย่างได้ผล ความเป็นครูมีอยู่แล้ว ย่อมฉายออกให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วย

ครูอาวุโส เป็นเหมือนตำราและหลักสูตรที่สมบูรณ์ที่สุดของความเป็นครู เพราะได้ปฏิบัติหน้าที่ของครูมาแล้วตลอดเวลาอันยาวนาน แม้ท่านจะพ้นจากหน้าที่การงานแล้วก็ตาม แต่ความเป็นครูซึ่งเจริญเต็มเปี่ยมในตัวท่าน ก็ยังเปล่งออกให้เป็นประโยชน์แก่คนทุกคน แก่กิจการทุกอย่างและแก่ชาติบ้านเมืองได้เสมอ”

พระราชดำรัส

พระราชทานแก่ครูอาวุโส ประจำปี ๒๕๒๘

วันจันทร์ที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๒๘

“คำว่าครูนั้นเป็นคำที่สูงยิ่ง เพราะถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับการเคารพบูชาได้ ฉะนั้นได้ชื่อ หรือเรียกตัวว่าเป็นครู ก็จะต้องบำเพ็ญตนให้ดี บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ บำเพ็ญตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือ เพราะว่าผู้ใดเป็นครูแล้วไม่บำเพ็ญตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ก็เท่ากับบกพร่อง”

“ครูเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการและเป็นผู้ถ่ายทอดความประพฤติ วิธีประพฤติตน วิธีคิด และความดีงามทุกอย่าง ซึ่งจะสร้างให้บุคคลเป็นคนที่ดี เป็นคนที่ไม่เป็นภัยต่อผู้อื่น ตรงกันข้ามเป็นผู้ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อส่วนรวม และตัวเองก็จะได้รับประโยชน์ว่าเป็นคนที่เจริญ”

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่ประธานกรรมการประสานงานส่วนภูมิภาค ภาค ๒

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยฯ

นำคณะผู้แทนครูจีน เฉิงฯ ทูตเกาเจี๋ย มรณายเงิน

เพื่อโดยเสด็จพระราชกุศลตามพระราชดำริฯ

วันพุธที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔

คุณธรรม

“คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติ มีอยู่สี่ประการ. ประการแรก คือ การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม. ประการที่สอง คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น. ประการที่สาม คือ การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤตีส่องความส่อสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด. ประการที่สี่ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง.”

“ท่านมีหน้าที่อันสำคัญผูกพันอยู่ ที่จะต้องตอบแทน
 คุณของทุกฝ่ายที่ได้อุปการะช่วยเหลือ การทดแทนคุณนั้นมิใช่
 สิ่งที่ยากนัก ถ้าท่านประพฤติตนดี มีสัมมาอาชีวะเป็นหลักฐาน
 เป็นที่เชิดชูวงศ์ตระกูล ก็เป็นการได้ทดแทนคุณบิดามารดา ถ้า
 ท่านหมั่นศึกษาค้นคว้าวิชาการให้มีความรู้ความสามารถเหมาะ
 แก่กาลสมัย ก็เป็นการได้ทดแทนคุณครูบาอาจารย์ และใน
 ประการสุดท้าย ถ้าท่านตั้งใจทำงานทุกอย่างโดยถือประโยชน์
 ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัวแล้ว ก็เป็นการได้ทดแทนคุณ
 ประชาชนคนไทยทุกคน”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันพฤหัสบดีที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๑

“ทุกคนจะเป็นนักเรียน จะเป็นนักศึกษา จะเป็นครูใน
สถาบันใดก็ตาม ตลอดจนประชาชนทั่วไปก็ต้องสำนึกถึงข้อนี้
ซึ่งสำคัญ คือคนไทยทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด มีศาสนาใด มี
อาชีพใด ย่อมต้องช่วยซึ่งกันและกัน ช่วยกันอุ้มชูชาติบ้านเมือง
คือส่วนรวมให้อยู่ได้”

กระแสพระบรมราโชวาท
พระราชทานแก่นักเรียน นักศึกษา ครู และอาจารย์ ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ
วันเสาร์ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

“การที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือ ที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้นั้นเป็นเหมือนเครื่องยนต์ ที่ทำให้ยานเคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้ว เป็นเหมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้ยานดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ์ คือปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

วันศุกร์ที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๐

“นักเรียนเวลาเป็นนักเรียนก็ถือว่าเป็นเด็ก เมื่อจบการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาถือว่าเป็นผู้ใหญ่ เพราะว่าจะต้องไปต่อสู่เอง ไม่มีการดูแลโดยใกล้ชิดเท่ากับเมื่ออยู่ในโรงเรียน และยังถือเป็นเด็กนักเรียน คำว่าเด็กนักเรียนนี้ บางคนอาจไม่ชอบให้ใช้คำว่า “เด็ก” เพราะว่ามันว่า “เด็ก” นี่เป็นการดูถูกเมื่อเปรียบเทียบกับ “ผู้ใหญ่” ผู้ใหญ่เหมือนเป็นผู้ที่ใหญ๋โตแล้ว ไม่ต้องถูกดู ไม่ต้องถูกเตือน เมื่อเป็นเด็กก็ต้องถูกดูถูกเตือน ถูกสอน คำว่า “ถูก” นี้ ฟังดูไม่ค่อยดี เหมือนว่ามีการบังคับจิตใจ แต่หากว่าถ้าไม่มีการบังคับจิตใจ พวกเราทุกคนจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นเด็กอยู่ได้อย่างไร จะต้องมีการบังคับ มีแตกต่างอยู่ที่ว่า ถ้าผู้อื่นบังคับมันบังคับใจ แต่ว่าเมื่อพ้นจากสภาพเป็นทางการว่าเป็นเด็ก เป็นผู้ใหญ่แล้วก็ยังต้องถูกบังคับ ผู้อื่นบังคับก็มี แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือตัวเองจะต้องบังคับตัวเอง”

พระราชดำรัส

ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรและรางวัลแก่นักเรียน

ในงานประจำปีโรงเรียนจิตรลดา

วันอาทิตย์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๑

“คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ได้แก่ ความ
ละเอียดรอบคอบ ขี้กลัวบาป ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิดและการ
กระทำ ความกตัญญูรู้คุณชาติบ้านเมือง และผู้ที่อุปการะตัวมา
ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น หากแต่มีความ
จริงใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน เอื้อเฟื้อกันตามฐานะและ
หน้าที่. และที่สำคัญอย่างมากก็คือ ความขยันหมั่นเพียร
พยายามฝึกหัดประกอบการทำงานทั้งเล็ก ใหญ่ กว่าย ยาก ด้วย
ตนเองด้วยความตั้งใจ ไม่ทอดธุระเพื่อหาความสะดวกสบาย
จากการเกียจคร้าน ไม่มั่งง่าย หยาบคาย สะเพร่า.”

พระบรมราชาโชวาท

พระราชทานแก่คณะอาจารย์ ครู และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล

วันศุกร์ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๒๒

“คุณธรรมที่ทุกคนควรจะศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติ มีอยู่สี่ประการ. ประการแรก คือการรักษาความสัจ ความจริงใจ ต่อตัวเอง ที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม. ประการที่สอง คือการรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจความดีนั้น. ประการที่สาม คือการอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด ประการที่สี่ คือการรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง.”

พระราชดำรัส

ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า

วันจันทร์ที่ ๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๕

“เป็นที่เข้าใจและรับรองโดยทั่วไป ว่าผู้ที่สำเร็จจากสถาบันการศึกษาของกองทัพทั้งสาม เป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูง และปฏิบัติการอย่างเชื่อถือได้. ข้อนี้นับเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีอย่างสำคัญที่ทุกคนได้มา เพราะได้รับการศึกษาอบรมในสำนักที่ดี. แต่เกียรติและศักดิ์ศรีที่แท้จริงนั้น ย่อมจะเกิดจากผลการปฏิบัติตัวและปฏิบัติงานของตนเอง คือ ปฏิบัติกิจการงานที่รับผิดชอบอยู่ สำเร็จผลสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ และปฏิบัติตัวดีเที่ยงตรง สมควรแก่ตำแหน่ง แก่หน้าที่. ในเรื่องนี้ มีหลักการที่ใครจะแนะนำให้ปฏิบัติอยู่สามข้อว่า ข้อแรก ไม่ว่าจะทำสิ่งใด งานใด ต้องตั้งใจกระทำให้จริง ด้วยความรับผิดชอบ และด้วยความบริสุทธิ์ใจ จริงใจ มุ่งถึงผลอันเป็นประโยชน์พึงประสงค์ของสิ่งนั้นเป็นสำคัญ. ข้อสอง ต้องใช้หลักวิชา ใช้เหตุผลความถูกต้อง และความคิดไตร่ตรองที่สมบูรณ์พร้อมทั้งด้วยสติและปัญญา เป็นเครื่องวินิจฉัยตัดสินปัญหา และเป็นเครื่องชี้แนะแนวทางปฏิบัติอยู่เสมอ จะละเอียดมิได้. ข้อสาม ให้ถือว่างานทุกด้าน ทุกสิ่งย่อมสัมพันธ์พึ่งพิงกัน และกันอยู่ จึงจำเป็นต้องรู้จักประสานประโยชน์กับทุกคน ทุกฝ่ายอย่างเฉลียวฉลาด ด้วยความเมตตาปรองดองกัน. ทั้งสามข้อนี้ ขอให้นำไปพิจารณาดูให้ประจักษ์แก่ใจ แล้วถือเป็นวินัยประจำตัว ควบคู่กับวินัยของทหาร. เชื่อว่าจะผนวกกันเข้าเป็นวินัยที่ทรงความศักดิ์สิทธิ์ สามารถคุ้มครองตนให้พ้นจากเหตุแห่งความผิดพลาด และความเสื่อมเสียทั้งปวงได้ ทั้งจะนำพาให้ประสบความสำเร็จและความดี พร้อมด้วยเกียรติ ด้วยศักดิ์ศรี และอำนาจทุก ๆ ประการ.”

พระบรมราชาบาท

ในพิธีพระราชทานกระบี่และปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา

จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ

โรงเรียนนายเรืออากาศ และวิทยาลัยแพทยศาสตร์พระมงกุฎเกล้า

วันพฤหัสบดีที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๒๗

“นอกจากวิชาความรู้แล้วยังมีอีกสิ่งหนึ่งซึ่งทุกคนจำเป็นต้องมี คือวินัย เพราะวินัยนั้นเป็นพื้นฐานรองรับวิชาความรู้ ช่วยให้บุคคลทรง คุณความรู้อยู่ได้ และส่งเสริมให้สามารถนำความรู้มาปฏิบัติให้เกิด ประโยชน์ได้. หากขาดวินัยแล้ว ถึงแม้มีวิชาอยู่ก็อาจไม่นำมาใช้ หรือหา ไม่ก็อาจนำไปใช้อย่างไม่ได้ประโยชน์. วินัยที่กล่าวนี้ มุ่งหมายถึงวินัย ในตนเองหรือวินัยประจำใจตนเอง ซึ่งตนเองจะต้องกำหนดขึ้นเป็น แบบฉบับสำหรับประพฤติปฏิบัติ ด้วยการใช้ทั้งสติทั้งปัญญาขบคิด พิจารณากลับกรองอย่างรอบคอบทั่วถึง จนประจักษ์ในเหตุในผลแน่แท้ แล้วว่า ความประพฤติปฏิบัติอย่างนั้นๆ เป็นแบบปฏิบัติที่ดีที่ถูกต้อง เป็นสุจริตธรรม และจำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติ เพื่อประคับประคอง รักษาตัว และน้อมนำตัวไปสู่ความสวัสดิและความสุขความเจริญอัน แท้จริงมันคง.”

พระบรมราชาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วันจันทร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๗

ប៊ីប៊ីអិល

ในเมืองไทย ถ้าทำพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ได้สำเร็จ จะทำให้เรามีเกียรติมากที่สุด เพราะว่าได้เห็นว่าเมืองไทยนี้จะไม่ได้อ้าปากเฉยๆ ได้ทำอะไรๆ มาตั้งแต่สมัยโบราณ มีการขนถ่ายที่จะก้าวหน้ามาแต่โบราณกาล ตั้งแต่สมัย ๑๐๐๐ ปีมาแล้ว เราก็ขนถ่ายมาเรื่อย ด้วยตนเองบ้าง ด้วยเอาวิชาต่างประเทศมาประกอบด้วยบ้าง อันนี้จะเป็นทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้คนไทยรักชาติมากขึ้น

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่คณะกรรมการสโมสโรลิมปิกสากล ภาค ๓๑๐

(ประเทศไทยและประเทศลาว)

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๒

ภาษาไทย

“ภาษายังเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งใน การถ่ายทอดความรู้ ความคิด รวมทั้งคุณธรรม ความดีทุกอย่าง. ผู้ที่เป็นครูและเป็นผู้นำทาง ศาสนา จึงจำเป็นต้องมีความรู้ทางภาษาอย่าง แดกจกาน เพื่อนำไปใช้ในการสอนวิชา การอบรม ศีลธรรมจรรยา ตลอดจนการอธิบายหลักธรรม ในศาสนาให้ได้ผลสมบูรณ์ตามการะรับผิตชอบ ของแต่ละคน. ความสามารถจัดเจนในภาษานี้ ยิ่งมีสูงเท่าใดก็จะอำนวยความสะดวกให้กว้างขวาง มากขึ้นเท่านั้น.”

“ในปัจจุบันนี้ปรากฏว่า ได้มีการใช้ถ้อยคำออกจะ
ฟุ่มเฟือย และไม่ตรงกับความหมายอันแท้จริงอยู่เนืองๆ ทั้งออก
เสียงก็ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี ถ้าปล่อยให้เป็นไปดังนี้ ภาษา
ของเราก็มีแต่จะทรุดโทรม ชาติไทยเรามีภาษาของเราใช้เองเป็น
สิ่งอันประเสริฐอยู่แล้วเป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเราทุกคน
จึงมีหน้าที่จะต้องรักษาไว้ ฉะนั้น จึงขอให้บรรดานิสิตและ
บัณฑิต ตลอดจนครูบาอาจารย์ได้ช่วยกันรักษาและส่งเสริม
ภาษา ซึ่งเป็นอุปกรณ์และหลักประกันเพื่อความเจริญวัฒนาของ
ประเทศชาติ”

พระบรมราชาราชาท

ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๒

“ภาษาไทยนั้นเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือของมนุษย์ชนิดหนึ่ง คือเป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่สวยงามอย่างหนึ่ง เช่นในทางวรรณคดี เป็นต้น ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาเอาไว้ให้ดี。”

“เรามีโชคดีที่มีภาษาของตนเองแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้ ปัญหาเฉพาะในด้านรักษาภาษานี้ก็มีหลายประการ อย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์ในทางออกเสียง คือให้ออกเสียงให้ถูกต้องชัดเจน อีกอย่างหนึ่งต้องรักษาให้บริสุทธิ์โดยวิธีใช้ หมายความว่าวิธีใช้คำมาประกอบเป็นประโยค นับเป็นปัญหาที่สำคัญ จึงต้องมีการบัญญัติศัพท์ใหม่มาใช้。”

“สำหรับคำใหม่ที่เกิดขึ้นมีความจำเป็นในทางวิชาการ ไม่น้อย แต่บางคำที่ง่าย ๆ ก็ควรจะมี ควรจะใช้คำเก่า ๆ ที่เรามีอยู่แล้ว ไม่ควรจะมาตั้งศัพท์ใหม่ให้ยุ่งยาก。”

กระแสรราชดำริ เรื่อง ปัญหาการใช้คำไทย
ในการประชุมทางวิชาการของชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๐๕

“ภาษายังเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ ความคิด รวมทั้งคุณธรรมความดีทุกอย่าง. ผู้ที่เป็นครู และเป็นผู้นำทางศาสนา จึงจำเป็นต้องมีความรู้ทางภาษาอย่างแตกฉาน เพื่อนำไปใช้ในการสอนวิชา การอบรมศีลธรรมจรรยา ตลอดจนการอธิบายหลักธรรมในศาสนาให้ได้ผลสมบูรณ์ตามภาระรับผิดชอบของแต่ละคน. ความสามารถจัดเจนในภาษานี้ ยิ่งมีสูงเท่าใด ก็จะอำนวยประโยชน์ให้กว้างขวางมากขึ้นเท่านั้น.”

พระบรมราชาโหวาท
พระราชทานแก่ผู้นำศาสนาอิสลาม (อิหม่าม) ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
และผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตการศึกษา ๓
วันพฤหัสบดีที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๓๐

เยาวชน

“ได้กา นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้ว
ยังต้องหัดทำารงานและทำาความดีด้วย เพราะ
การทำาานจะช่วยให้มีมีความสามารถ มีความซึ้น
อดทนทึ่ตนเองได้ และการทำาานั้นจะช่วยให้มี
ความสุขความเจริญ ทึ่ป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำา”

“ในส่วนนักเรียนเองนั้น ก็คงสำเหนียกให้มากกว่า การที่เราศึกษาวิชาความรู้นั้น ความจริงไม่ใช่เพื่อใครเลย แต่เพื่อตัวเราเองในการที่จะได้ดำเนินชีวิตต่อไปในวันหน้า ถ้าเรียนดีก็จะได้ใช้ความรู้ที่เรียนมาประกอบกิจการให้เป็นประโยชน์เป็นที่พึ่งแก่ตนและเป็นที่ชื่นชมแก่วงศ์ตระกูลต่อไปด้วย”

พระบรมราโชวาท

ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรนักเรียนวิชาวุฒิชัย

วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐

“สำหรับนักเรียนนั้น ข้าพเจ้าเคยเตือนอยู่เสมอให้ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและพยายามประพฤติตนให้ดี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนเองและประเทศชาติในภายหน้า ในครั้งนี้อยากจะแนะนำข้อคิดอันหนึ่ง ซึ่งเป็นทางแห่งความเจริญ คือ การพิจารณา การพิจารณานั้น เป็นการหยุดยั้งซึ่งใจก่อนที่จะปฏิบัติการใดลงไป เสมือนกับได้ปรึกษากับตนเองก่อน ถ้าหากทำสิ่งใดโดยมิได้พิจารณาแล้ว ก็อาจจะตกเป็นเหยื่อแห่งอารมณ์ บังเกิดความประมาทขึ้น อันจะเป็นผลเสียหายแก่กิจการนั้นๆ ได้ ฉะนั้น ขอให้ทุกคนจงใช้ความพิจารณาให้รอบคอบ ก่อนที่จะประกอบกิจใดๆ แม้แต่ถ้อยคำที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วนั้น ก็ควรจะได้รับพิจารณาเช่นเดียวกันด้วย”

พระบรมราชาวาท

ในพิธีพระราชทานประกาศนียบัตรนักเรียนวิชาวุฒวิทย์

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑

“สำหรับนักเรียน เมื่อมีสุขภาพและกำลังกายแข็งแรง ย่อมจะทำให้การศึกษาเล่าเรียนเป็นไปโดยสม่ำเสมอ มีหวังจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอีกโสดหนึ่งด้วย ฉะนั้น ขอให้นักเรียนทั้งหลายจงเล่นกีฬาด้วยการยึดมั่นในอุดมคติของการกีฬา ซึ่ง ยังจะเป็นผลสืบเนื่องไปถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติต่อไปในวันข้างหน้า ”

พระบรมราโชวาท
ในพิธีเปิดการแข่งขันกรีฑาประจำปี ๒๕๐๒
วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๐๒

“ถ้ามาพิจารณาดูจริงๆ จะดีหรือที่จะให้พลังของ นักศึกษาทั้งมวลเป็นพลังมืด ความจริงถ้าเป็นพลังสว่าง หมายความว่าพลังที่จะให้แสงสว่างแก่บ้านเมือง ก็จะนำ ชื่นชมน่ายินดียิ่งขึ้น”

พระบรมราโชวาท
พระราชทานแก่ สมาคมบริหารศึกษานานาชาติแห่งประเทศไทย
ผู้แทนนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จากทุกคณะทุกสถาบันทั่วประเทศ
และคณะกรรมการจัดงานวันบริหารการศึกษา
วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๒

“ความรู้เป็นสิ่งที่มีความค่ามาก ซึ่งต่อไปจะเห็นว่า ถ้า
เรียนดี มีความรู้ดี จะสามารถที่จะก้าวหน้าในชีวิตได้ เวลานี้ยัง
เป็นเด็กอยู่ก็ต้องค่อยๆ เรียนเพิ่มความรู้ไปเรื่อย ถ้าค่อยๆ
เรียนไปด้วยความเข้มแข็งจะมั่งคั่งเป็นลำดับไป การเรียนต่อ
ไปก็จะไม่ยาก ฉะนั้น ขอให้ทุกคนได้เรียนด้วยความตั้งใจ ด้วย
ความขยัน จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเองอย่างมาก จะเป็นที่น่ายินดี
ของบิดามารดาผู้ปกครอง เป็นประโยชน์สำหรับบ้านเมือง ทั้ง
เป็นความภูมิใจของครูที่สอนด้วย”

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่คณะกรรมการบริหารทุนพระราชทาน โรงเรียนราชวินิต

และนักเรียนที่เรียนดีเยี่ยมของโรงเรียนราชวินิต

วันพุธที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๑๓

วัยเด็กเป็นวัยสำหรับขนขวายหาความรู้และความดี
ใส่ตัว เพื่อเป็นรากฐานการดำเนินชีวิตและทำประโยชน์ใน
ภายหน้า

เยาวชนอย่าปล่อยให้เวลาล่วงไปเปล่า เพราะการกระทำ
เช่นนั้นเป็นการทำลายตนเอง ทำลายสังคมและส่วนรวม.

พระบรมราชาบาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๑๔

“ผลที่ได้ที่เป็นคะแนน ที่เป็นประกาศนียบัตร หรือเป็น
รางวัลนั้นมีประโยชน์อย่างไร ต้องเข้าใจว่าเราเป็นผู้เยาว์ เป็น
เวลาที่จะต้องสะสมความรู้ ไม่ใช่การเรียนเพื่อการเอาคะแนน
เป็นการเรียนเพื่อที่จะเตรียมตัวสำหรับดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้
เพื่อเป็นประโยชน์แก่สังคมและเพื่อประโยชน์ของตัวเอง ไม่ใช่
เรียนสำหรับให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองหรือครูปลื้มใจเท่านั้นเอง
แต่สำหรับที่จะให้ตัวเองมีชีวิตรอดต่อไปในอนาคต”

พระบรมราชาบาท
พระราชทานเนื่องในงานวันปิดภาคเรียนปีการศึกษา ๒๕๑๓ ของโรงเรียนจิตรลดา
วันเสาร์ที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๑๔

การฝึกหัดอบรมตนเองให้มีวิชาความรู้ มีความเฉลียวฉลาดที่จะคิดจะทำด้วยเหตุผลและความถูกต้อง เป็นกิจจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนทุกคน เพราะเป็นเหตุสำคัญอย่างเดียวกันที่จะทำให้มีพลังความสามารถเกิดขึ้นในตัว และจะนำพาชีวิตให้ก้าวหน้าไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง และความสำเร็จในสิ่งที่พอใจปรารถนา วัยเด็กนี้เป็นวัยประเสริฐสุดสำหรับการศึกษาอบรม ดังกล่าว เด็กทุกคนจึงอย่าปล่อยให้ผ่านไปโดยไร้ประโยชน์.

พระบรมราชาทาน
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๑๕

วัยเด็กเป็นเวลาสำคัญที่สุดที่จะชวนหาความรู้
ความดี ฝึกหัดตัดกายใจให้มีวินัยและมีความสุขจิต สำหรับ
นำพาชีวิตให้ก้าวไปสู่ความสุขความเจริญและความสำเร็จตามที่
พอใจปรารถนา.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๑๖

“การเล่าเรียนแล้วสอบไล่ได้ ทั้งได้คะแนนสูงด้วยนั้นนับ
ว่าได้รับผลดีที่น่าพอใจอย่างยิ่ง แต่ถ้าจะมองให้ลึกลงไปถึงจุด
ประสงค์อันแท้จริงของการเล่าเรียนแล้ว ก็เห็นว่ายังต้องการผล
ที่มากกว่านั้น คนที่จะเรียกได้ว่าเล่าเรียนได้เป็นผลสำเร็จ จะ
ต้องเรียนให้ได้ทั้งวิชาความรู้ ทั้งความคิด จิตใจที่ดี ที่สามารถ
จะนำมาใช้ในการครองตัว ในการสร้างตัวต่อไปตลอดชีวิต”

พระบรมราโชวาท
ในงานพระราชทานประกาศนียบัตรและรางวัลแก่นักเรียนวิชาสามัญ
วันพฤหัสบดีที่ ๑ มีนาคม ๒๕๑๖

“ความรู้และความสามารถต่างๆ ที่ได้จากโรงเรียนนี้ ก็
นับว่าเป็นอุปกรณ์ที่จะได้ไปดำรงชีวิต ดำเนินชีวิตที่ดี แต่ขอให้
ถือว่าความรู้ทั้งหลายนี้ที่ได้จากโรงเรียนนี้เป็นเพียงอุปกรณ์
และวิชาการก็เป็นวิชาการแต่ละอย่างๆ เท่ากับเป็นชิ้นส่วนที่จะ
ต้องมาประกอบในชีวิตต่อไป เมื่อออกจากโรงเรียนก็จะต้อง
ประกอบความรู้ต่างๆ นี้ให้เป็นเครื่องมือที่ดีสำหรับให้มีความ
สำเร็จและทำประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ การที่จะเอาชิ้นส่วน คือ
ความรู้ต่างๆ นี้มาประกอบกันก็ต้องทำด้วยตนเอง คนอื่นจะ
มาทำไม่ได้ ฉะนั้นก็ขอให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนและจะ
ไปปฏิบัติตนในชีวิตต่อไป จงพยายามที่จะประกอบกรณีให้
ชีวิตมีความเจริญรุ่งเรืองเต็มที่”

กระแสพระบรมราโชวาท
พระราชทานเนื่องในโอกาสปีมหามงคลการศึกษาของโรงเรียนจิตรลดา
วันเสาร์ที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๖

ในวัยเด็ก คนมีความว่องไวทางสมองสูง สามารถรับทราบและจดจำได้รวดเร็ว ถ้าพยายามเล่าเรียนวิชาความรู้ พยายามสังเกตพิจารณาสิ่งต่างๆ พยายามฝึกหัดตนให้มีเหตุผล มีระเบียบ มีความดี ก็จะติดเป็นนิสัย และสามารถนำออกมาใช้ได้โดยถูกต้อง ช่วยให้เกิดความสุข ความสำเร็จ และความรุ่งเรืองแก่ตนได้อย่างแน่นอนในวันข้างหน้า.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๑๗

เด็กควรชวนขวยหาวิชา พร้อมทั้งฝึกความเป็นระเบียบ รู้เหตุรู้ผลให้แก่ตัว เพราะวิชาและความเป็นระเบียบนั้นจะช่วยให้คิดถูก ทำถูก พูดถูก จะทำให้เป็นคนมีอิสรภาพแท้อย่างเต็มเปี่ยม ในวันข้างหน้า.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๑๘

วัยเด็กเป็นวัยสำคัญสำหรับวางรากฐานเพื่อความสำเร็จ ความเจริญ และความสุขในชีวิต เยาวชนจึงต้องไม่ปล่อยให้ผ่านไปเปล่า โดยมีได้ชวนขยายหาความรู้และความดีใส่ตัว เพราะการกระทำเช่นนั้น เป็นการทำลายตนเองทำลายส่วนรวม โดยแท้.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือ "วันเด็ก" พ.ศ. ๒๕๑๔

เด็กมีสมองแจ่มใส เชื่อและจำสิ่งต่างๆ ได้ง่าย ทั้งมีความอยากรู้อยากเห็นมากด้วย เพราะฉะนั้นจึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการศึกษาฝึกฝนที่ดีแต่เยาว์วัย เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมที่จะสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและความวัฒนาผาสุกให้แก่ตนเองและส่วนรวมในกาลข้างหน้า.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก

ประจำปี ๒๕๒๐

เด็กๆ ทำอะไรต้องหัดให้รู้ตัว การรู้ตัวอยู่เสมอจะทำให้เป็นคนมีระเบียบ และคนที่มีระเบียบดีแล้ว จะสามารถเล่าเรียน และทำการงานต่างๆ ได้โดยถูกต้องรวดเร็ว จะเป็นคนที่จะสร้างความสำเร็จและความเจริญให้แก่ตนเองแก่ส่วนรวมในอนาคตได้อย่างแน่นอน.

พระบรมราชาธิราช
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๔๒๑

“นักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้วิชาการต่างๆอย่างกว้างขวาง มิฉะนั้นจะไม่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติหน้าที่การงานและการดำรงชีวิตในสมัยปัจจุบัน เพราะปัจจุบันนี้ โลกเรากำลังเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี”

“วิชาต่างๆ มีความสัมพันธ์ถึงกันและมีอุปการะแก่กัน ทั้งฝ่ายวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ ไม่มีวิชาใดที่นำมาใช้โดยลำพังตัวหรือเฉพาะอย่างได้เลย...ขอให้จำจงขึ้นใจว่า วิชาความรู้ต่างๆ ที่จะช่วยตัวได้ มีมากหลาย ดังนั้นทุกคนจะต้องขวนขวายศึกษาเล่าเรียนให้กว้างขวาง ทั้งวิชาตามหลักสูตรและความรู้รอบตัวทุกๆ ไป พร้อมทั้งต้องฝึกฝนให้สามารถที่จะนำความรู้มาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ได้จริงด้วย ชีวิตจึงจะเจริญก้าวหน้า และสามารถสร้างสรรค์ความเจริญวัฒนาให้แก่ประเทศชาติต่อไปในวันหน้าได้”

พระบรมราชาราชวาท

พระราชทานแก่ครูใหญ่โรงเรียนและนักเรียนที่สมควรได้รับพระราชทานรางวัล

คามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๙

วันพฤหัสบดีที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๒๑

“คงจะไม่เป็นการผิดอย่างใดที่ข้าพเจ้าจะพูดว่าเด็กเป็น
ผู้ที่ได้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ รวมทั้งภาระ
รับผิดชอบในการธำรงรักษาความผาสุกสงบของประชากรใน
โลก. ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้มีความสามารถ
สร้างสรรค์ประโยชน์ต่างๆ พร้อมทั้งการฝึกหัดขัดเกลาความคิด
จิตใจให้ประณีต ให้มีศรัทธามั่นคงในคุณความดี มีความ
ประพฤติเรียบร้อยสุจริต และมีปัญญาฉลาดแจ่มใสในเหตุในผล.

หน้าที่นี้เป็นของทุกคน ที่จะต้องร่วมมือกันกระทำโดย
พร้อมเพรียงสม่ำเสมอ คือผู้ที่เกิดก่อน ผ่านชีวิตมาก่อน จะต้อง
สงเคราะห์อนุเคราะห์ผู้เกิดตามมาภายหลัง ด้วยการถ่ายทอด
ความรู้ ความดี และประสบการณ์อันมีค่าทั้งปวงให้ ด้วยความ
เมตตาเอ็นดู และด้วยความบริสุทธิ์ใจ ให้เขาทราบ ให้เขาเข้าใจ
และสำคัญที่สุด ให้เขารู้จักคิดด้วยเหตุผลที่ถูกต้องจนเห็นจริง
ด้วยตนเองได้ในความเจริญและความเสื่อม.

โดยนัยนี้ บิดามารดาจึงต้องสอนบุตรธิดา พี่จึงต้อง
สอนน้อง คนรุ่นใหญ่จึงต้องสอนคนรุ่นเล็ก และเมื่อคนรุ่นเล็ก
เป็นผู้ใหญ่ขึ้น จึงต้องสอนคนรุ่นหลังต่อๆ ไปไม่ให้ขาดสาย.
ความรู้ ความดี ความเจริญงอกงามทั้งมวล จึงจะแผ่ไพศาลไป
ได้ไม่มีประมาณ เป็นพื้นฐานของความวัฒนาผาสุกอันยั่งยืน
ในโลกสืบไป.”

พระราชดำรัส

พระราชทานในโอกาสปีเด็กสากล

วันจันทร์ที่ ๑ มกราคม ๒๕๒๒

เด็กต้องเรียนความรู้ อบรมความดี ผูกหัดวินัยให้มี
พร้อมแต่เยาว์วัย จึงจะมีความสุขความเจริญได้ ทั้งในวันนี้และวัน
ข้างหน้า.

พระบรมราโชวาท
สำหรับพระราชทานลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๒๓

เด็กมีโอกาสดี เพราะอยู่ในวัยที่มีผู้คอยโอบอุ้มช่วยเหลือ.
จึงต้องรีบเร่งขวนขวายเล่าเรียนความรู้ อบรมความดี ผูกหัดทำ
การงานไว้ให้คล่องแคล่ว ขยันและอดทน. เต็มได้นั้น จักได้เป็นที่
พึ่งของตนเองและของคนอื่นได้ไม่เดือดร้อน.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ปี ๒๕๒๔

“สำหรับนักเรียนทั้งหลายที่ได้รับรางวัลเรียนดี จะต้องเข้าใจว่า การที่อุตสาหกรรมเล่าเรียนด้วยความหมั่นขยันมาโดยตลอดนั้น แท้จริงคือการสร้างรากฐานและแนวทางแห่งความสำเร็จในชีวิตให้แก่ตนเองนั่นเอง เมื่อเริ่มต้นได้ดีแล้ว ขอให้ดำเนินให้ดีขึ้นต่อไปจนถึงที่สุดอย่าย่อท้อย่อหยาบ ชีวิตจักได้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง และสามารถดำรงตนให้เป็นหลักเป็นที่อาศัยของส่วนรวมได้ในวันข้างหน้า”

พระบรมราโชวาท

พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียนที่ได้รับพระราชทานรางวัล
วันจันทร์ที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๔

เด็ก ๆ จะต้องรู้ว่าความสุขความสบายมิใช่จะ来得มาง่าย ๆ เปลา ๆ. จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วย การประกอบภาระงานและความดีต่าง ๆ ซึ่งต้องพากเพียรกระทำอยู่ตลอดเวลา. คนที่ทำตัวไม่ดี ไม่หมั่นทำการงาน จะหาความสุขความสบายไม่ได้. เพราะฉะนั้น เด็กทุกคนจะต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียนความรู้ความดีไว้ให้เต็มที่ สำหรับช่วยตัวเองให้ได้ดีมีความสุขความเจริญต่อไป.

พระบรมราโชวาท

พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ปี ๒๕๒๕

วัยเด็กเป็นวัยเริ่มต้น เป็นวัยเตรียมตัวเพื่อสร้างความ
เจริญมั่นคงในชีวิต. เด็กๆ จึงควรรับขนขวายศึกษา จักได้มี
ความฉลาดรอบรู้ ว่าอะไรคือความดี และอะไรคือความเสื่อมเสีย
เพื่อสามารถเลือกเฟ้นหยิบยกเอาแต่สิ่งที่ดีที่งามขึ้นมาประพฤติ
ปฏิบัติ ให้เป็นทางนำชีวิตของตนไปสู่ความสุขความเจริญได้โดย
ถูกต้องและสมบูรณ์.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๒๗

เด็กต้องหัดทำตัวให้สุภาพอ่อนโยน หมั่นขยันเอาการ
เอางาน เอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจอยู่เสมอให้ติด
เป็นนิสัย จักได้เติบโตขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีความสุข
มั่นคงในชีวิต.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๒๙

เด็กๆ นอกจากจะต้องเรียนความรู้แล้วยังต้องหัดทำ
การงานและทำความดีด้วยเพราะการทำงานจะช่วยให้มีความ
สามารถ มีความขยันอดทนพึ่งตนเองได้ และการทำดีนั้นจะช่วย
ให้มีความสุขความเจริญ ทั้งป้องกันตนไว้ไม่ให้ตกต่ำ

พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๓๐

ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง.
เด็กๆ จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดมีขึ้นในตนเอง เพื่อจักได้เติบโต
ขึ้นเป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญมั่นคง.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๓๑

ความรู้ประโยชน์แท้จริงของสิ่งทั้งหลาย เป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่
ต้องปลูกฝังให้ยังลึกในตัวของเด็ก. เด็กจักได้เติบโตเป็นคนฉลาด
เที่ยงตรง และสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์ที่พึงประสงค์ให้แก่
ตนแก่ส่วนรวมได้แน่นอนมีประสิทธิภาพ.

พระบรมราโชวาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๓๒

“หน้าที่สำคัญโดยเฉพาะของนักเรียนอยู่ที่การเรียนรู้ให้
เต็มกำลัง ให้รู้จริงและให้สำเร็จ. การจะเรียนให้ได้เช่นนั้น
จำเป็นต้องเข้าใจให้ถูก ว่าวิชาความรู้เป็นสมบัติสำคัญของ
บุคคล สำหรับบุคคลนำมาใช้ประกอบการงาน สร้างความเจริญ
มั่นคงในชีวิต. ถ้าความรู้บกพร่องหรือขาดไปจะทำให้ชีวิตตกต่ำ
อับเฉาและเสื่อมค่า. ดังนั้น นักเรียนทั้งหลายจึงต้องพิจารณา
ให้รู้ซึ่งถึงประโยชน์และคุณค่าของวิชาความรู้ จักได้รักเรียนและ
ตั้งใจเรียนด้วยความอุตสาหะอดทน. นอกจากความตั้งใจและ
ความหมั่นขยันแล้วยังต้องพยายามฝึกหัดให้มีสัมมาคารวะ
ความอ่อนน้อม เพื่อให้เป็นที่เมตตาเอ็นดูของครูด้วย”

พระบรมราชาบาท
พระราชทานแก่คณะครู นักเรียน โรงเรียนวังไกลกังวล
ในโอกาสเข้าเฝ้าฯ รับพระราชทานรางวัล
วันเสาร์ที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๒

เด็กเป็นอันมากมีความรักดีมาแต่กำเนิด จะเรียนจะเล่นจะทำสิ่งใด ก็มุ่งมั่นทำให้ดีเด่น. ไม่มีปัญหาอุปสรรคหรือความลำบากยากแค้นใดๆ จะกีดกันไว้ได้. เด็กเหล่านี้ ผู้ใหญ่ควรสนใจและแผ่เมตตา เกื้อกูลประคับประคองให้ได้มีโอกาสพัฒนาไปในทางที่ถูกที่ดี ทั้งด้านการศึกษาและจิตใจ. เขาจักได้เจริญเติบโตเป็นคนดีพร้อมและเป็นตัวอย่างแก่เยาวชนทั่วไป.

พระบรมราชาบาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๓๓

เด็กไทยต้องฝึกอบรมธรรมจริยาให้สมบูรณ์พร้อมใน
ตนเอง จักได้เป็นคนดี มีคุณ มีประโยชน์ และสามารถรักษาตัว
รักษาชาติบ้านเมืองให้ดำรงคงอยู่ด้วยความเจริญมั่นคงต่อไปได้.

พระบรมราชาบาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๓๔

คนทุกคนมีหน้าที่ต้องทำ. แม้เป็นเด็กก็มีหน้าที่อย่าง
เด็ก คือศึกษาเล่าเรียน. หมายความว่า จะต้องเรียนให้รู้วิชา
ฝึกหัดทำการงานต่างๆ ให้เป็น อบรมขัดเกลาคความประพฤติ
และความคิดจิตใจให้ประณีต ให้สุจริต แจ่มใส และเฉลียวฉลาด
มีเหตุผล เพื่อจักได้เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถ
และมีประโยชน์ต่อชาติบ้านเมือง.

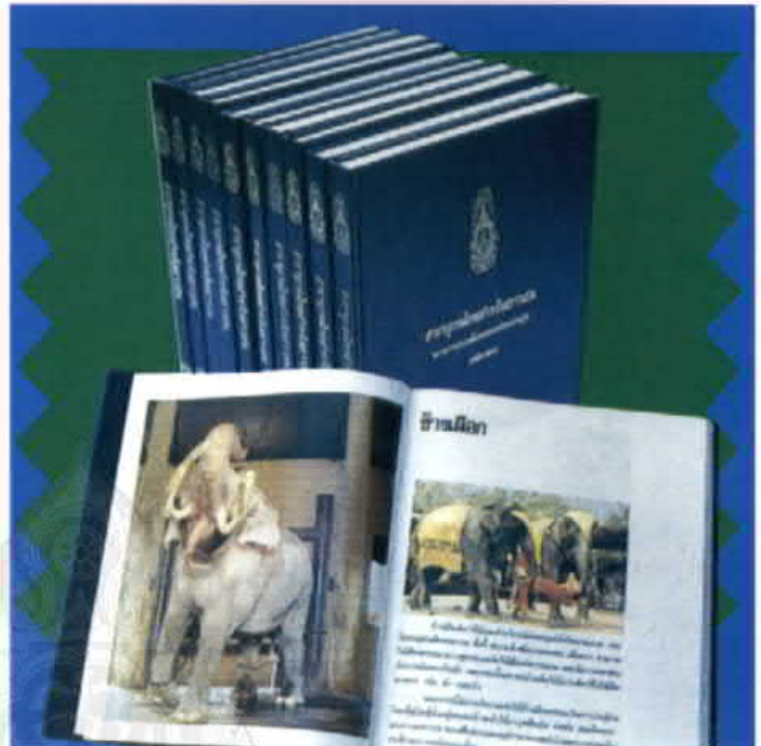
พระบรมราชาบาท
พระราชทานเพื่อเชิญลงพิมพ์ในหนังสือวันเด็ก
ประจำปี ๒๕๓๕

หนังสือ

“หนังสือเป็นเสมือนคลัง ที่รวบรวมเรื่องราว
ความรู้ ความคิด วิทยาการ ทุกด้าน ทุกอย่าง
ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิดอ่าน และเพียรพยายาม
บันทึกรักษาไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือ
แพร่ไปถึงที่ใด ความรู้ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั่น
หนังสือจึงเป็นสิ่งมีค่าและมีประโยชน์อันประมาณ
มิได้ ในแง่ที่เป็นบ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์”

“สารานุกรมนับจุดประสงค์อันแรกอันสำคัญที่สุด ก็คือให้
 ผู้ที่ใช้สารานุกรมนี้ให้เกิดความรู้สึกว่า โลกนี้มันเป็นอันหนึ่งอัน
 เดียวกัน โลกหมายถึง โลกความรู้ โลกกลม โลกของ
 วิทยาศาสตร์ และโลกของวิชาต่างๆ อันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน แล้วก็ในเวลาเดียวกัน ก็ทำให้เห็นว่าใน
 ชาดิบ้านเมืองหรือในเมืองอื่นๆ ก็ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าได้
 ความคิดอันนี้ อย่างหนึ่ง ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกว่า ชีวิตของตนจะ
 ต้องอยู่ในส่วนรวม และจะต้องพยายามปฏิบัติเพื่อส่วนรวม
 ศิลปะ ดนตรี ก็จะต้องรวมกับวิทยาศาสตร์”

พระบรมราชาบาท

พระราชทานแก่คณะกรรมการสโมสโรอนสัสสากธ ภาค ๓๑๐

(ประเทศไทยและประเทศลาว)

วันพฤหัสบดีที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๑๒

“หนังสือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการที่จะทำให้คนเรามีความก้าวหน้า เพราะว่ามันุษย์ทุกคนเกิดมาแล้วต้องหัด ต้องเรียน ทั้งในทางกายทั้งในทางใจ เพื่อที่จะมีความสามารถและมี ความรู้ที่จะดำรงชีพได้ มนุษย์นี้ต่างกับสัตว์ทั้งหลายทั้งปวงก็โดยที่ได้ใช้ปัญญา ใช้ความคิด ใช้สมอง มาทำให้ความก้าวหน้าไกลมากไปกว่าสภาพที่เกิดขึ้นเป็นกายคน”

“หนังสือนี้ ถ้าดูในทางพัฒนา ในทางความก้าวหน้าของมนุษย์ เพื่อให้ชีวิตของตนสามารถที่จะมีความมั่นคงนั้น จึงมีความสำคัญไม่ใช่น้อย เพราะว่าเป็นแหล่งของความรู้ที่จะช่วยให้เรามีชีวิตได้ ให้มีความสุขได้”

พระบรมราโชวาท
พระราชทานแก่คณะสมาชิกห้องสมุดทั่วประเทศ
ในโอกาสที่เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

“หนังสือเป็นเสมือนคลัง ที่รวบรวมเรื่องราว ความรู้ ความคิด วิทยาการทุกด้านทุกอย่าง ซึ่งมนุษย์ได้เรียนรู้ ได้คิด อ่าน และเพียรพยายามบันทึกไว้ด้วยลายลักษณ์อักษร หนังสือแพร่ไปถึงที่ใด ความรู้ความคิดก็แพร่ไปถึงที่นั่น หนังสือ จึงเป็นสิ่งมีค่าและมีประโยชน์ อันประมาณมิได้ ในแง่ที่เป็น บ่อเกิดแห่งการเรียนรู้ของมนุษย์”

พระราชดำรัส

ในพิธีเปิดงานนิทรรศการระหว่างชาติ ๒๕๑๕
และงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ ๓
วันศุกร์ ที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

“สารานุกรมนี้ก็จะเป็นหลักสำหรับให้เด็กทุกวัย รวมทั้ง
วัยที่ยังเพิ่งเริ่มอ่านหนังสืออายุหกเจ็ดขวบอ่านไม่ค่อยได้ก็ได้
เห็นรูปและมีตัวหนังสือตัวโตๆ ต่อก็ถึงขั้นกลางๆ ก็อายุสิบสี่
สิบสามสิบสี่ก็พออ่านในขั้นที่จะพอเข้าใจ และในขั้นที่อธิบาย
ละเอียดหน่อยก็เป็นของอายุสิบหก สิบเจ็ด สิบแปด”

พระบรมราชโองการ

พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงาน “ฉัตรมงคลรำลึก ๒๕๒๑”

วันพุธที่ ๒๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๒

คำกราบบังคมทูลสดุดีพระเกียรติคุณ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของสถาบันการศึกษา
เนื่องในพิธีทูลเกล้าถวายปริญญาบัตร
ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ด้านการศึกษา

**คำกราบบังคมทูลของ
ม.ล.ปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
ในฐานะประธานสภาวิทยาลัยวิชาการศึกษา
ในพิธีทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปัตต*
และพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษา**

ขอเดชะฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้าในนามของวิทยาลัยวิชาการศึกษา รู้สึกปลื้มปิติเป็นอย่างยิ่งในการที่ได้ฝ่าละอองธุลีพระบาทพร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนิน มายังวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นปฐมวาระ นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ ข้าพระพุทธเจ้าขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาสกราบบังคมทูลรายงานประวัติของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ดังนี้

การก่อตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นแห่งหนึ่ง ณ ถนนประสานมิตร อำเภอพระโขนง จังหวัดพระนคร ให้ชื่อว่าโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ทำการรับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ แล้ว เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรประโยคครูประถมเป็นเวลา ๓ ปี และต่อไปในหลักสูตรประโยคครูมัธยมเป็นเวลาอีก ๒ ปี รวมเป็นหลักสูตร ๕ ปี

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ กระทรวงศึกษาธิการได้สถาปนาโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงนี้ขึ้นเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา เพื่อดำเนินการฝึกหัดครูสาขาต่างๆ ในระดับปริญญาตรี และฝึกหัดเจ้าหน้าที่ศึกษาธิการในระดับปริญญาตรีด้วย โดยใช้เวลาเพียง ๒ ปีต่อไปจากชั้นประโยคครูมัธยม

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ เพื่อให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาได้มีอำนาจดำเนินการศึกษาในชั้นปริญญา โดยสมบูรณ์ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยวิชาการศึกษา พ.ศ. ๒๔๙๗ ต่อสภาผู้แทนราษฎร และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๔๙๗ ตามนัยแห่งพระราชบัญญัตินี้ วิทยาลัยวิชาการศึกษาจะมีอำนาจให้อนุปริญญา ปริญญาตรี โท เอก ในวิชาการศึกษาและวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยที่มีสภาวิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นผู้ควบคุมกิจการต่างๆ ของวิทยาลัย

* วิทยาลัยวิชาการศึกษา (ปัจจุบันเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา) ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปัตตในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๐๑ เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๐๑

ปัจจุบันนี้มหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

ข้าพระพุทธเจ้า	ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ	ประธานสภา
นายนาถ เทพหัสดิน ณ อยุธยา	ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	รองประธาน
หลวงสวัสดิสารศาสตรพุทธิ	อธิบดีกรมวิสามัญศึกษา	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
นายอภัย จันทวิมล	อธิบดีกรมสามัญศึกษา	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
นายสนั่น สุมิตร	อธิบดีกรมอาชีวศึกษา	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
นายบุญถิ่น อัตถากร	อธิบดีกรมการฝึกหัดครู	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
นายรอง ศยามานนท์	คณบดีคณะอักษรศาสตร์	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	
นายสาโรช บัวศรี	รักษาการอธิการ	กรรมการ
นายสุดใจ เหล่าสุนทร	รักษาการรองอธิการและ หัวหน้าคณะวิชาการศึกษา	กรรมการ
นางสาวละม้ายมาศ ศรีทัดต์	หัวหน้าคณะวิชาวิจัยการศึกษา	กรรมการ
นายเทือก กุสุมา ณ อยุธยา	หัวหน้าคณะวิชามนุษยธรรมศึกษา และสังคมศาสตร์	กรรมการ
นายพิทักษ์ วัชรพลเดช	หัวหน้าคณะวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์	กรรมการ
นายสมบุรณ์ แสงวิเชียร	หัวหน้าสำนักงานอธิการ	กรรมการและเลขานุการ

การขยายงานของวิทยาลัย

เมื่อวิทยาลัยวิชาการศึกษาได้ก่อตั้งขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ แล้ว ก็ได้เริ่มขยายงานและปรับปรุงกิจการต่างๆ ดังนี้

ในปลายปี พ.ศ. ๒๔๙๗ นั้นเอง เพื่อที่จะปรับปรุงระดับของวิชาการ วิธีสอน อุปกรณ์การสอน ตลอดจนอาคารสถานที่ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้เข้ามาตรฐานที่ดี กระทรวงศึกษาธิการ จึงให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาทำสัญญาติดต่อกับมหาวิทยาลัยอินเดียนาแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นระยะเวลา ๕ ปี ตามนัยของสัญญาดังกล่าวนี้ มหาวิทยาลัยอินเดียนา จัดส่งศาสตราจารย์มาช่วยทำการสอนและดำเนินการต่างๆ เป็นจำนวนปีละประมาณ ๕ คน และจัดส่งอุปกรณ์การสอน อุปกรณ์สำหรับหอสมุด และตำรับตำราต่างๆ มาให้อีกด้วยและให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาจัดส่งอาจารย์ของวิทยาลัยไปศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยอินเดียนาได้ปีละประมาณ ๒๐ คน เพื่อจะได้กลับมาเป็นอาจารย์ของวิทยาลัยวิชาการศึกษาต่อไป

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะเร่งผลิตรายให้ได้ปริมาณมาก และมีคุณภาพสูงเพื่อให้พอเพียงกับความต้องการของประเทศเสียโดยเร็ว และประจวบกับรัฐบาลก็มีนโยบายที่จะขยายการศึกษาในชั้นปริญญาออกไปถึงส่วนภูมิภาคด้วย จึงได้ซื้อที่ดินประมาณ ๒๕๐ ไร่ ที่ตำบลบางแสน จังหวัดชลบุรี และก่อตั้งสาขาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาขึ้น เรียกว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน แล้วให้รวมกิจการของหน่วยฝึกหัดครูมัธยมแห่งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ถนนพญาไท อำเภอปทุมวัน จังหวัดพระนคร เข้าเป็นสาขาของวิทยาลัยวิชาการศึกษาอีกแห่งหนึ่งด้วย เรียกว่าวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน ให้สาขาทั้งสองแห่งนี้รับผู้ที่สอบไล่ได้ประโยคเตรียมอุดมศึกษาเข้าศึกษาต่อไปอีก ๕ ปี เพื่อรับปริญญาตรีทางวิชาการศึกษา

ในการฝึกสอนและอบรมวิชาการศึกษาให้แก่นิสิตและนักศึกษาโดยทั่วไปนั้น วิทยาลัยวิชาการศึกษา มีเครื่องมือสำคัญอยู่อย่างหนึ่งคือ โรงเรียนสาธิตอันเป็นที่ซึ่งนิสิตและนักศึกษาอาจไปสังเกตการสอน การบริหารโรงเรียน และทำการฝึกหัดสอนได้ด้วย ปัจจุบันนี้วิทยาลัยวิชาการศึกษา มีโรงเรียนสาธิตอยู่รวม ๔ แห่งคือ

โรงเรียนประถมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

โรงเรียนมัธยมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

โรงเรียนมัธยมสาธิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ปทุมวัน

และ โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ วิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสน

อนึ่งในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ นั้นเอง กระทรวงศึกษาธิการและองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ได้ตกลงเห็นสัญญาร่วมมือกันตั้งสถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็กชั้น ณ กรุงเทพฯ และให้สถาบันแห่งนี้ตั้งสำนักงานอยู่ในอาคารของวิทยาลัยวิชาการศึกษา นอก

จากการค้นคว้าและวิจัยต่างๆ แล้ว สถาบันระหว่างชาติแห่งนี้จัดสอนวิชาจิตวิทยาพัฒนาการในระดับปริญญาโทด้วย โดยที่วิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นผู้ให้ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตแก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาดังกล่าว

จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

ได้มีผู้สำเร็จการศึกษาในชั้นปริญญาการศึกษาบัณฑิต และปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยแยกเป็นปีๆ ตั้งแต่ต้นมา มีจำนวนดังนี้

ปีการศึกษา ๒๔๙๗	ปริญญาการศึกษาบัณฑิต	๓๐ คน
ปีการศึกษา ๒๔๙๘	ปริญญาการศึกษาบัณฑิต	๓๘ คน
ปีการศึกษา ๒๔๙๙	ปริญญาการศึกษาบัณฑิต	๗๐ คน
ปีการศึกษา ๒๕๐๐	ปริญญาการศึกษาบัณฑิต	๑๗๘ คน
	ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต	๗ คน
ปีการศึกษา ๒๕๐๑	ปริญญาการศึกษาบัณฑิต	๕๖๗ คน

วิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นสถาบันการศึกษาที่ทำการสอนในระดับปริญญาแห่งแรกที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งขึ้นในรัชสมัยของใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท วิทยาลัยแห่งนี้ได้ช่วยก่อให้เกิดความเจริญอย่างยิ่งในด้านการฝึกหัดครู และการฝึกหัดเจ้าหน้าที่ศึกษาธิการ ซึ่งเป็นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้การศึกษาของประเทศได้เพิ่มพูนความมั่นคงและได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง จนเป็นที่ประจักษ์อยู่ในขณะนี้ ความเจริญก้าวหน้าในระดับสูงอย่างที่มีได้เคยมีมาก่อนในด้านการฝึกหัดครูและเจ้าหน้าที่ศึกษาธิการ ดังที่ได้กราบบังคมทูลพระกรุณามาแล้วนี้ได้เกิดขึ้นในรัชสมัยแห่งใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาททั้งสิ้น

ด้วยเหตุฉะนั้น สภาวิทยาลัยวิชาการศึกษาจึงรู้สึกกระตือรือร้นในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าล้นกระหม่อม และได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ในการประชุมเมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๐๑ ให้ขอพระราชทานพระบรมราชวโรกาส ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาเกิตติมศักดิ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต อันเป็นปริญญาชั้นสูงสุดของวิทยาลัยวิชาการศึกษาเพื่อเชิดชูพระเกียรติยศและเป็นสวัสดิมงคลแก่วิทยาลัยวิชาการศึกษา และแก่ผู้มีอาชีพครูสืบไป ข้าพระพุทธเจ้าในนามของวิทยาลัยวิชาการศึกษาจึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตทูลเกล้าฯ ถวายฉลองพระองค์รูปปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต ณ บัดนี้

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

**คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติคุณ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์**

ด้วยสภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๔๘๐ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๒ ได้พิจารณาเห็นว่า พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นสมเด็จพระบรมมรรณิกราช ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐสูงสุดแก่ประเทศไทย พระราชจริยาวัตรทั้งปวงเป็นไปด้วยอำนาจแห่งพระเมตตาคุณ พระปัญญาคุณ และพระบริสุทธิ์คุณ โดยแจ้งชัด ได้ทรงประพฤติปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างในทุกสถาน ไม่มีข้อควรวิจิติจณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชจริยาสมาปฏิบัติในด้านการศึกษา เพื่อประโยชน์สุขแก่อาณาประชาราษฎร์นั้น มากด้วยปริมาณและคุณค่า เกินสติปัญญาสามัญมนุษย์จะว่าพันเฉลิมพระเกียรติคุณ ได้ทรงอุดหนุนการศึกษาด้วยพระบรมราชูปถัมภ์นานาประการ ได้พระราชทาน “ความรู้” ในศาสตร์และศิลป์ทั้งปวงเพื่อประโยชน์อันยั่งยืนแก่พสกนิกร ทรงเป็นผู้สั่งสอนและทรงสถิตอยู่ในฐานะที่เป็นครูจ้านิยบุคคลอันเลิศ ไม่มีผู้ใดเสมอเหมือน ได้ทรงกระตุนเตือนและบำรุงขวัญของผู้มีอาชีพครูให้รู้สึกภาคภูมิใจในเกียรติและหน้าที่ พระมหากรุณาธิคุณเหล่านี้เป็นที่ล้นพ้นเหนือเศียรเกล้าประชาราษฎร์ไทย สมควรยกย่องเฉลิมพระเกียรติในวงวิชาการ เพื่อเป็นบรรทัดฐานให้ผู้อื่นเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทสืบไป

* จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หุสเกล้าฯ ถวายปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๓๑ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๓๒

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเห็นประโยชน์และทรงใฝ่พระราชหฤทัย
ในเรื่องการศึกษามาช้านานแล้ว ด้วยทรงพระราชดำริว่า “การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างและพัฒนา
ความรู้ ความคิด ความประพฤติและคุณธรรมของบุคคล ถ้าสังคม และบ้านเมืองได้ให้การศึกษาที่ดีแก่
เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกันทุกๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองนั้นก็จะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่ง
สามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของประเทศชาติไว้และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้ตลอด” ดังนั้น จึง
ได้พระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์แก่งานด้านการศึกษาของชาติมาโดยต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ เรื่องการ
พระราชทานทุนแก่นักเรียนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ ตลอดถึงผู้ควรได้รับการอุดหนุนส่งเสริมให้ศึกษาต่อ
ระดับสูง เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของบ้านเมือง แม้จะเป็นการสิ้นเปลือง
พระราชทรัพย์นับจำนวนมิใช่น้อย ก็มีได้ทรงคำนึง ได้พระราชทานพระมหากรุณาตลอดทั่วถึงแม้ในแดน
ทุรกันดาร ได้พระราชทานทุนก่อสร้างอาคารเรียนและโรงเรียน ทั้งในกรุงเทพมหานครและชนบทที่
ห่างไกล เป็นเหตุให้มีผู้เจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทโดยเสด็จพระราชกุศล ในกิจการด้านการศึกษา
เป็นหลายประการ ได้พระราชทานพระเมตตาก่อตั้งโครงการสาธารณุกรรมสำหรับเยาวชนไทยตาม
พระราชประสงค์ขึ้น เพื่อระดมสรรพวิทยาความรู้จากแหล่งต่างๆ มาประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อ
ประโยชน์แก่กุลบุตรกุลธิดาของชาติ สำหรับผู้ที่ขาดโอกาสได้รับการศึกษาในระบบปกติด้วยเหตุอันเนื่อง
มาจากกายพิการ ก็ได้พระราชทานพระบรมราชานุเคราะห์ให้ได้ศึกษาเล่าเรียนในสถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้น
เป็น การเฉพาะ ตามที่เป็นการเหมาะสมแก่ฐานะานุรูป มิได้ทรงเลือกที่รักมักที่ชัง และที่ต้องนับว่าเป็น
พระเดชพระคุณยิ่งใหญ่และเป็นพลังอุดหนุนให้คนจำนวนมากมีมานะบากบั่นในการศึกษา ก็คือข้อที่ทรง
พระเมตตาเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันต่างๆ
ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาหลายสิบปี มีบัณฑิตผู้ได้รับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระราชหัตถ์ไปแล้ว
หลายแสนคน เป็นที่ประหลาดใจเหลือล้นแก่ชาวต่างชาติ ผู้มีโอกาสได้ทราบเกล้าทราบกระหม่อมถึง
พระราชจริยวัตรในข้อนี้ ด้วยไม่มีสมเด็จพระราชาธิบดีพระองค์ใดในโลกปัจจุบันที่เปี่ยมด้วยพระเมตตาธิคุณ
เป็นอเนกอนันต์ถึงปานนี้

นอกจากที่ได้พรรณนาพระราชกรณียกิจอันไพศาลด้านการศึกษาตามลำดับข้างต้น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ยังทรงเป็นเสมือนยี่งดวงแก้วส่องหนทางดำเนินแก่ทวยนิกรชน ทรงพระวิริยะอุตสาหะเหลือล้นที่จะพระราชทานความรู้ในศาสตร์และศิลป์ทั้งปวงแก่ทวยราษฎร์ ด้วยทรงตั้งพระราชหฤทัยปรารถนาให้อาณาประชาราษฎร์ สามารถนำวิชาความรู้เหล่านั้นไปเป็นประโยชน์ในการทำมาหากินเลี้ยงตัวเองได้ในอนาคต ได้ทรงกระทำใ้ปรากฏแล้วซึ่งผลจากการทำงานหนักด้วยมานะจริงจัง โครงการตามพระราชดำริทุกโครงการจึงเป็นความหวังของชาติที่หวังแล้วได้สมตั้งใจ ทรงแสวงหาวิธีการ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนเยี่ยงครูกับศิษย์ โดยมีได้ทรงย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคใดๆ ได้ทรงหาหนทางแก้ไขความขัดข้องซึ่งอาจบังเกิดมิให้ปลาสนาการไปด้วยพระปัญญาญาณ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งปวงเป็นไปโดยราบรื่น และได้เป็นแบบอย่างของการพัฒนาบ้านเมืองในปัจจุบันสมัย ได้ทรงก่อตั้งศูนย์ศึกษาเพื่อการพัฒนาขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ทั่วพระราชอาณาเขต เป็นเหตุให้มหาชนมีโอกาสดำรับพระราชทานความรู้อันเป็นประโยชน์แก่สัมมาชีพของตนเองและครอบครัวมิมีวันสิ้นสุด

พระบรมราชนุญลอีกสถานหนึ่งในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องการศึกษา คือข้อที่ทรงเป็นผู้สั่งสอนและทรงสถิตอยู่ในฐานะที่เป็นครูฐานียบุคคลอันเลิศ ไม่มีผู้ใดเสมอสอง พระบรมราชาบาทและพระราชดำรัสที่พระราชทานในวโรกาสต่างๆ เป็นครรถองอันควรดำเนินตามรอยพระยุคลบาท เพราะเป็นผลจากการที่ได้ทรงใคร่ครวญไตร่ตรองมาแล้วด้วยดี โดยทรงเพ่งเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนพระองค์ ทรงดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นแบบอย่างของความดีความงาม และความถูกต้องในทุกกรณี มิได้มีแม้สักขณะใดขณะหนึ่งที่พึงสงสัยว่าพระบรมราชาบาทและพระราชดำรัสที่พระราชทานนั้นสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ เพราะได้ทรงปฏิบัติให้เห็นประจักษ์ชัดกันอยู่ทั่วไปแล้วว่าสามารถกระทำได้จริง ทรงพระเมตตายอดยิ่งที่พระราชทาน อนุสาสน์แก่ไพร่ฟ้าประชาชน ทรงย้ำเตือนอยู่เสมอว่า "การที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยแต่ความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้นั้นเป็นเสมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้หวดยานเคลื่อนไปประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้วเป็นเหมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่

นำพาให้วดยานดำเนินไปถูกต้องด้วยความสามัคคี” พระบรมราชาทางช้างต้นนี้ชี้ให้เห็นแล้วว่า ความรู้ ต้องคู่คุณธรรม และได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจทั้งปวงตามแน้นี้ไม่ได้เคลื่อนคลาด สยามประชาชาติ จึงพร้อมใจกันยกย่องเทิดทูนพระเกียรติคุณไว้ในฐานะอันประเสริฐสูงสุด และพร้อมกันถวายความภักดี แม้ด้วยชีวิต

พระราชกรณียกิจอีกสถานหนึ่งที่เป็นทิศประจักษ์ยิ่งแก่ฝ่ายการศึกษา คือ ชัยที่ทรงพระเมตตา อดทนส่งเสริมวิชาชีพครูให้เปี่ยมด้วยขวัญและกำลังใจ ได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ครูอาวุโส เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทรับพระราชทานรางวัล และในโอกาสนั้นๆ ได้พระราชทานพระราชดำรัส แก่ ครูอาวุโสทั้งหลายว่า “งานของครูนั้นเป็นงานพิเศษที่จะหวังผลตอบแทนเหมือนงานอื่นๆ ได้โดยยาก ผลตอบแทนที่สำคัญย่อมเป็นผลทางใจ ได้แก่ความปิติชุ่มชื่นใจที่ได้ฝึกสอนคนให้ได้ดีมีความเจริญ ประการหนึ่ง กับได้ผูกพันจิตใจคนเป็นพันเป็นหมื่นไว้ได้อย่างแน่นแฟ้นอีกประการหนึ่ง ผลตอบแทนเช่น นี้เมื่อมองดูให้ลึกซึ้งแล้วย่อมจะเห็นว่ามิใช่ประโยชน์อย่างยิ่ง และประเสริฐกว่ายศศักดิ์อำนาจ และ ประโยชน์ทางวัตถุอื่นๆ มากมายนัก” ด้วยพระเมตตาธิคุณเยี่ยงนี้ครูทั้งหลายจึงทะนงในเกียรติศักดิ์และ หน้าที่ของความเป็นครู พร้อมใจกันถวายราชบูชาด้วยการทำงานจนเต็มกำลัง โดยไม่ท้อถอย มุ่งแต่ ความดี ความเจริญของศิษย์เป็นประมาณ พร้อมกับขอพึ่งพระบรมโพธิสมภารสืบไปเป็นนิรันดร์ ถวายชีวิตไว้ในอำนาจแห่งพระมหากรุณาในสมเด็จพระบรมราชาธิราชพระองค์นี้เป็นนิรันดร์

โดยเหตุที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเป็นสมเด็จพระสยามนิ- ทราธิราช ผู้ทรงพระปรีชาสามารถในด้านการศึกษายอดเยี่ยม ทรงเป็นที่พึ่งพิงและเป็นหลักชัยใน วงการศึกษาของชาติ ทรงพระวุฒิปรีชาฉลาดในการอบรมสั่งสอนความรู้แก่ประชาชนให้ดำเนินตามใน ทางที่ถูกที่ควร พระราชจริยาวัตรและพระราชดำริล้วนแต่เป็นคุณานุประโยชน์แก่อาณาประชาราษฎร ทรงด้บริวณ พระราชทานความร่มเย็นเป็นสุขแก่ผู้ประกอบอาชีพครู ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นอภิบุษนิ- บุคคลผู้ดำรงธรรม์ สภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ ขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ทูลกระหม่อมถวายปริญญาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ เพื่อเป็นเกียรติอันสูงแก่มหาวิทยาลัย ต่อไป

คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ
ครุศาสตร์อุตสาหกรรมดุสิตบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเครื่องกล*
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐของพสกนิกรชาวไทย ทรงเป็นประจักษ์พยานโพธิ์ร่มไทรของประชาชนทุกหมู่เหล่า ตลอดเวลาที่ทรงดำรงอยู่ในสิริราชสมบัติได้ทรงอุทิศพระวรกายเพื่อบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการ อันก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ทั้งทรงประดิษฐ์คิดค้น วิจัยทดลองในวิทยาการสาขาต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ชัดเจน แล้วทรงนำไปเป็นแบบอย่างในการใช้งานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ก็ด้วยมีพระราชประสงค์จะทรงพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาราษฎร์ในทุกภูมิภาคของประเทศให้ดีขึ้นเจริญขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้ความรู้ทางด้านเครื่องกลมาช่วยส่งเสริมคุณภาพของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสียเป็นสำคัญ และได้พระราชทานพระราชดำริในการประดิษฐ์เครื่องต้นแบบเครื่องกลเติมอากาศในหลายรูปแบบ อันได้แก่ เครื่องกลเติมอากาศที่ผิวน้ำหมุนช้าแบบทุ่นลอย หรือที่รู้จักกันในนามของกังหันน้ำชัยพัฒนา เครื่องกลเติมอากาศระบบเป่าอากาศหมุนได้น้ำที่ทำให้อากาศเติมอากาศเป็นไปอย่างทั่วถึง เครื่องกลเติมอากาศแรงดันได้น้ำเป็นเครื่องที่ออกแบบเพื่อดูดอากาศจากข้างบนเข้ามาผสมกับน้ำได้ เครื่องกลเติมอากาศระบบอัดและดูดอากาศลงได้น้ำที่สามารถดึงอากาศจากภายนอกให้ลงไปสัมผัสกับน้ำด้านล่างได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เครื่องกลเติมอากาศแบบตีน้ำสัมผัสอากาศเพื่อให้น้ำสัมผัสกับอากาศด้านบนได้ดีขึ้น เครื่องกลเติมอากาศแบบดูดและอัดน้ำลงไปได้ผิวน้ำเป็นระบบที่ทำให้เกิดการปั่นป่วนของน้ำด้านล่าง เครื่องจับเกาะจุลินทรีย์เพื่อช่วยย่อยสลายความสกปรกในน้ำเสีย และเครื่องกลเติมอากาศแบบกระจายน้ำสัมผัสอากาศ สิ่งประดิษฐ์เหล่านี้ นับว่า

เป็นผลของการทรงประดิษฐ์คิดค้นอย่างต่อเนื่อง และผลทั้งนั้นก่อให้เกิดประโยชน์แบบยกย่องประสงค์ และในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถ และความแตกฉานในวิชาการเชิงช่างของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโดยแท้

การทรงดำเนินงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกด้านทั้งในรูปแบบของการศึกษาวิจัย ล้วนเป็นไปเพื่อการสอนให้พลนิกรได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ให้ได้คิดอย่างเป็นระบบมีเหตุผล ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของการเรียนรู้จากการกระทำจริง จึงอาจกล่าวได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นบรมครูผู้ปราชญ์โดยแท้ และด้วยเหตุนี้โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาตามพระราชดำริในด้านต่างๆ จึงเกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศ ทั้งนี้เพราะมีพระราชประสงค์ที่จะให้ผู้รับผิดชอบจากหน่วยงานต่างๆ สามารถมองปัญหาในมุมกว้าง ให้มีการประสานงาน ร่วมแก้ปัญหาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาประเทศทุกๆ ด้าน นับได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะทรงแนะนำสั่งสอนคนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ โดยไม่มองแค่เฉพาะเทคโนโลยีและวัตถุ แต่ให้มองทุกๆ ด้านควบคู่กันไปทั้งในด้านสังคมและจิตใจ เพื่อให้เกิดความสุขสมบูรณ์อย่างแท้จริงแก่ประชาราษฎร์ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นเสมือนพระบิดาของครูไทยทั้งประเทศ พระราชกรณียกิจอันเป็นคุณานุประโยชน์ที่ได้ทรงปฏิบัติมาเป็นเวลายาวนานตลอดเวลาที่ทรงดำรงอยู่ในสิริราชสมบัติ ๕๐ ปี ย่อมเป็นบทอนุสรณ์เตือนใจชาวไทยทั้งหลายทั้งมวลให้ตระหนักในพระปรีชาคุณอันล้ำเลิศ และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณไปชั่วกาลนาน

ในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี สถาปนาเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาครุศาสตรบัณฑิตสาขารวมดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเครื่องกล เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติ และประกาศพระเกียรติคุณให้ปรากฏสืบไป

* สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาคครุศาสตร บัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาเครื่องกล ประจำปีการศึกษา ๒๕๓๗ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๘ ต่อมานายกสถาบันและคณะได้รับพระราชทานพระบรมราชโองการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญานี้ดังกล่าว ณ ศาลาดุสิดาลัย พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๓๘ ถวายละออง ประการสถาบันวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๓๘ ที่ภาคผนวกหน้า ๓๑๓

คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ

ที่ วก ๓๑๕ / ๒๕๓๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือประมวลพระบรมราโชวาท

และ

พระราชดำรัสเกี่ยวกับการศึกษา

กรมวิชาการเห็นสมควรดำเนินการโครงการจัดทำหนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวาระฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี และเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ หนังสือดังกล่าวขึ้น ให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำหนังสือประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส เกี่ยวกับการศึกษา ทั้งนี้ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการให้รางวัล หรือค่าตอบแทนผู้จัดทำหลักสูตร หนังสือ หรือคู่มือที่ใช้ในการเรียนการสอน พ.ศ. ๒๕๒๗ ดังรายนามต่อไปนี้

๑. คุณกาญจนา เมฆสวรรณ	กรรมการที่ปรึกษา
๒. นายลำจวน ขำศิริ	กรรมการที่ปรึกษา
๓. อธิบดีกรมวิชาการ (นางกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา)	ประธานกรรมการ
๔. รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายสมาน ชาดิยานนท์)	รองประธานกรรมการ
๕. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ (นางสาวเอิบบุญ สุทธิประภา)	กรรมการ
๖. นางจารุณี ฝอยประกาย	กรรมการ
๗. นางชุติ เทลวันเตวานิช	กรรมการ
๘. นางสาวสุนัช ศรีสง่า	กรรมการ
๙. นางสุกัญญา ศรีสืบสาย	กรรมการ
๑๐. นายกฤษ วัลลิโกดม	กรรมการ
๑๑. นางเพ็ชร กิตติวิทยากุล	กรรมการ
๑๒. นางอุไร จ้อยเจริญ	กรรมการ
๑๓. นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง	กรรมการ
๑๔. นายชูเกียรติ เกิดอุดม	กรรมการ
๑๕. นางสาวประไพ พัทธเกษม	กรรมการและเลขานุการ
๑๖. นางสาวจิราภรณ์ แทนดี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗. นางสาวอรทัย หล่อสันติสุข	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ตั้ง ณ วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

(นายอินทร์ ศรีคุณ)

ผู้ตรวจราชการกระทรวง ศึกษาราชการแทน
รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

บรรณาธิการเนื้อหา

นางสาวประไพ พักตร์เกษม
นางสุกัญญา ศรีสืบสาย
นางชุทธิ กาสนันตวานิช
นางสาวพรรณงาม แย้มบุญเรือง

บรรณาธิการ

นางสาวประไพ พักตร์เกษม

จัดทำรูปเล่มและออกแบบ

นายสมเจตน์ กาพดิษฐ์
นายสุฤษดิ์ สิงห์สำทอง